

ISSN

0463-6309

sis mota

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1978

1

saussis
vasaris

T U R I N Y S

P. Orintaitė	Praeities apžvalgoje	2
Putinas	Rūpintojėlis; Atgimimas (eil.)	6
P. Gaučys	Amerikietė moteris	7
S. G.	Skaudus likimas	10
A. Dzilums	Kiemsargis Čiepstas	12
• Knygos	Pr. Naujokaitis —	
	Putinas sesers atsiminimuose	16
	A. Saudargienė	
	Lietuvos kaimas atsiminimuose	17
• Moterys pasaulyje		19
• Rašo apie mus		22
• Sveikata	A. Vaisiūnienė — Nemiga; Mineralinio vandens gydymo vonios Venecueloje	24
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
• Šeimininkų kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

T. Kulakauskas	Žiema	5
D. Kuolienė	Iš "Gėlių" ciklo	6
D. Kuolienė	Iš "Gėlių" ciklo	8
D. Kuolienė	Iš "Gėlių" ciklo	9
P. P. Rimša	Vargo mokykla	11
A. Skirutytė	Iliustracija	13
N. Palubinskiene	Mergaitė	15
M. Ambrozaitienė	Žvejo duktė	23

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1978 m. Nr. 1 (121)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

A. KUOLIENĖ — ekspeditorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė "Tėviškės Žiburių" spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$7.00, garbės prenumerata — \$10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1978. No. 1 (121)

Printed by "Lights of Homeland" in Mississauga, Ont.

TRAKŲ PILIS

*Ir likto tik vieni griuvėsiai...
Didinga tu, Trakų Piliė!
Senųjų pasakų pavėsy
Garbiai minėsime tave.*

*Laimingos ten nuėjo dienos,
Tekėjo vynas ir midus...
Šiandien šešėliuos mėnesienos
Vien bokštas kyla išdidus...*

*Karingas valdė ją Kęstutis,
Birutė — mylima žmona...
Ten cystė Vytautą mažutį
Laukta tėvynei dovana!*

J. NARŪNĖ

PRAEITIES ATŽVALGOJ

PETRONĖLĖ ORINTAITĖ

Memuarinės knygos yra įdomi lektūra, taip pat naudinga medžiaga istorijai: įvykiai, asmenys, vietovės, konkretūs atsitikimai. Mūsų 20-tasis amžius itin turtingas didžiais įvykiais ir permainingomis: atgauta lietuviška spauda, Vilniaus seimas, pasaulinio karo siaubuliai, kovos už laisvę ir valstybės atkūrimas, nepaprastai sparti krašto pažanga. O tie 22 laisvės metai — kaip nuostabi, nors trumputė, džiaugsmo puota vargų tyruose, nes tuoj vėl karas ir okupacijos, išsiblaškymai po pasaulį, skaudus genocidas tėvynėj, partizanų tragika . . . Vos bertainis šimtmečio, o tiek svarbių įvykių susitelkė, tad yra ką atsiminti ir aprašinėti.

Kad dabar Lietuvoj tiesos žodis užčiauptas, tai mum svetur verta ko daugiau faktų iškelti aikštėn, aprašyti, teisingų žinių palikti ateičiai. Tad džiugu, jog atsiminimų knygų pas mus išeina nemaža. Be abejo, ten daug grynai asmeniškų medžiagų, bet tarp mažiau reikšmingų dalykų vis įsiterpia ir visuotinės prasmės žinių. O parašytus atsiminimus pravartu vis tuoj skelbti viešumon, kad kiti galėtų faktus patikslinti, klaidas atitaisyti — taip memuarai tampa tikresniais, patikimesniais žinių šaltiniais rytdienai. Ir svarbu ne tik stambieji įvykiai, nes kartais, ieškant tiesos, net ir mažmenos pasirodo ne bereikšmės.

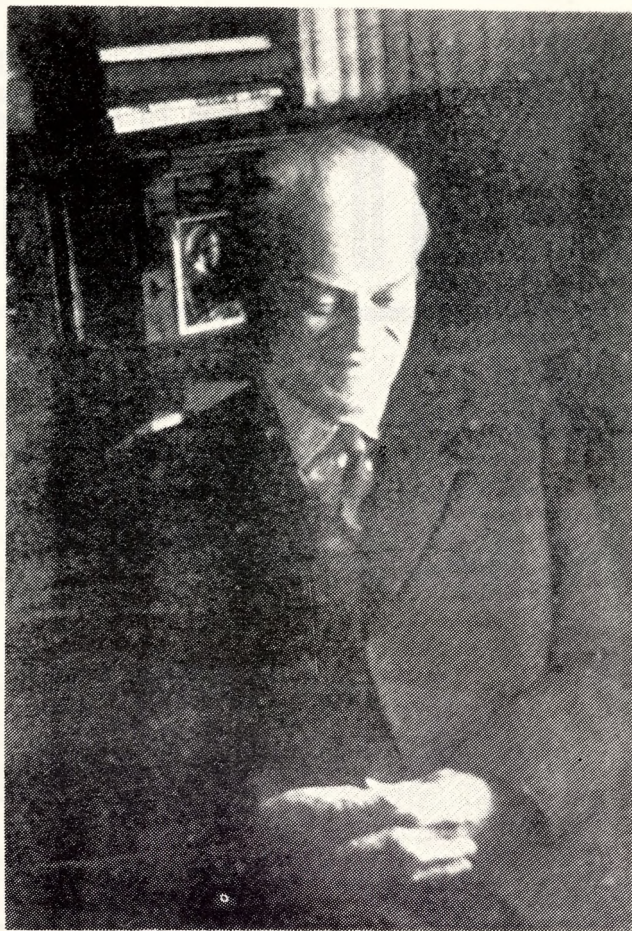
* * *

Magdalena M. Mykolaitytė Slavienė pateikė puspenkto šimto puslapių knygą apie brolių Putiną. Gana daug įdomių žinių apie jo asmenį, irgi aplinkuma, tėviškę, buitįs paveikslai, etc.

Šiuo kartu noriu tik patikslinti vieną tos knygos detalę. 329 pusl. yra toks vaizdelis iš 1935 m. vasaros Palangoj, tuoj po Putino vedybų:

“Vieną dieną paplūdimy sutikome Petronėlę Orintaitę. Ji Emiliją, tąją savo tikrą draugę, karštai sveikino su pasiekta laime. Paskui juodvi jūroje, susikabinusios rankomis, šokinėjo per putojančias bangas, linksmi krykštavo . . .”

Šisai aprašas yra labai subjektyvus, skaitytoją nuklaidinantis toli nuo tiesos ir įtaigojantis šališkas išvadas.

VINCAS MYKOLAITIS - PUTINAS

Putino seseriai, kaip ji knygoj atskleidžia, tos vedybos suteikė nemažą kartėlio ir gilios širdgėlos. Todėl ji pati brolių su Emilija, grįžusius iš Rygos po sutuoktuvių, net nepasveikino, įvykį rūsčiai ignoravo. Ir suprantama, jog jai buvo lyg tos širdies žaizdos paskaudinimas, kai aš tartum “karštai sveikinau su pasiekta laime”, kad su Emilija netgi rankomis susistverčiau ir nubridau jūron bangose pasipūškenti. Net krykštavom, net šokinėjom per bangas, kai pačią Magdutę širdgėla stingdė, beveik žadą atėmė . . . Taip jai sunku buvo susigyventi su faktu, kad galop įvyko, “ko buvo bijota” . . . Dėl tokio jautraus asmeniškų išgyvenimų tuomet — ir šis taip pertemptos prasmės pavaizdavimas atsirado.

O iš mano pusės būta visai kitokio to susitikimo. Vos tik ką laikrašty paskaitėm (lituanistų mokytojų kursų pertraukoj) apie Putino vedybas, ir štai kitą dieną moterų pliažoje randu Emiliją su Magdute. Smėlio kopose basos ir nuogos, sūriu vandeniui šlapios, o visapus aplinkui daug išsirengusių moterų bruzda, nuogi vaikai rykauja, jūra užia ir putom tyška . . . Dievaži, ar tikėtų čia dar koki svarstymai ko nors iš esmės arba rūstūs demaršai dėl savotiškų vedybų?

Iš viso Palangon atvykdami vasarotojai, būdavo stengiamės tam tarpui užmiršti visas protingas problemas bei nemalonių rūpesčių naštas, visi atsipalaiduojam nuo liūdnų temų bei gilių diskusijų — ryžtamės vien poilsiu ir malonumais gaivintis, linksmai pakrykštauti. Toks būdavo būtinas atgavos ritualas kurorte. Bet Magdutė ten buvo atvykusi vos pirmą kartą, tik kelios dar dienos čia, todėl, gal būt, kurortinių nuotaikų nesuprato. Ir mano eilinis mandagumo gestas — pajūry atsitiktinai sutiktą pažįstamą linksmai pasveikinti dėl vedybų, dar jūroj kiek pasimaudyti drauge — Putino sersers klaidingai interpretuojamas: tarsi aš nuoširdžiai džiaugiaus tomis vedybomis, net krykštavau ir šokinėjau kartu su Emilija dėl „jos pasiektos laimės“ . . . Nieko panašaus mano saviųautoj tuomet nebuvo.

Žinoma, jei ir ne plažėje, o rimtesnėj vietoj būčiau ją sutikusi, vis tiek jokių kritiškų priekaištų nebūčiau tarusi. Vedybos tarp suaugusių, už mane vyresnių asmenų — jų privatus reikalas. O aš nebuvau jai tiek artima, kad galėčiau skverbtis į kokius intymumus ir faktą analizuoti. Be to, savo nuomonę, ypač neigiamą, apie kitus žmones aš neskubu į akis kišti. Į kitų asmenų dorybes ar nuodėmes nesirasiau. Kiekvienas pats teišsinarplioja savo painiavas.

Gal būt, kad buvau užaugusi atskiram kaimo vienkiemy, tai neįpratau perarti alkūnėm su kitais kliudytis ir kitų privatumu skonėtis ar į svetimus daržus dantį galąsti. Tas santūrumas įaugo man į būdą, todėl vengiu perdaug kitiems savo nuomėnėm ar įsitikinimais užsimesti.

Be to, šiuo atveju argi man pritiko daug vyresnio, doro ir garbingo asmens, žymaus poeto ir universiteto profesoriaus — jo privatų nuosprendį, kaip vedybos, dar ginčyti ar kritikuoti? Arba demonstratyviai ignoruoti? Argi to iš manęs tikėjosi M. M. M. Slavėnienė?

O iš tiesų tas įvykis nebebuvo jokia staigmena, bet — beveik natūrali užbaiga jūdviejų draugystės. Ir Magdutė buvo jau per ilgą laiką pačių faktų, taip pat Emilijos „pripratinama“ prie to, tad galėjo matyti, jog nuosekliai einama į šį epilogą. Juk Emilija jau bendrame bute gyveno ir maždaug viską tvarkė kaip šeimininkė. Tad ir Putino šeimos nariams buvo gana progu kritikuoti ar protestuoti daug anksčiau, o ne post factum. Kai jau įvyko, bergždžias žygis dar spyriotis ir tik nuotaiką abiem pusėm apkartinti, nes vis viena kitaip jau nebus.

O kitiems žmonėm iš šalies atrodė net geriau, kad ta neaiški situacija galop taip ar anaip išsprendė: jei negalėjo per 10 metų atsiskirti, tai savaime siūlėsi tik tokia užbaiga.

Bet man tikrai nesmagu, kad anuokart Palangos plažėje tas mano mandagumo gestas Emilijai, kurortinėse nuotaikose, vis dėlto Magdutę užgavo, kad tą momentą jos širdgėlos neatjaučiau.

* * *

Šiek tiek painesnė tema yra M. M. M. Savėnienės tvirtinimas apie mane kaip Emilijos „tąją savo tikrą draugę“. Deja, šiuo autorės lapsus linguae skaitytojai tuoj patikėjo, neabejotinu dalyku palaike. Pvz. J. Kuzmickis recenzijoje apie tą knygą Tėviškės Žib. nr. 32/33 jau pabrėžtinai teigia: „gera bičiulė buvusi P. Orintaitė, nuoširdi Emilijos draugė“.

Man būtų nemaža garbė vadintis Putino, vieno žymiausių mūsų poetų, žmonos tikra drauge, nuoširdžia bičiule. Bet tai nebūtų tiesa. Jei nuoširdžių savo draugių būrelį surinkčiau maksimum net lig poros tuzinų, Emilijos dar ten nebūtų, nes ji buvo man tik ilgametė gera pažįstama nuo pat 1925 m. pažinties Šatrijos susirinkime. Su ja iš tiesų daugkart susitikta, vis vienas kitas žodis kalbėtasi. Tačiau maždaug taip visi šatrijiečiai arba studentai humanitarai (gal pusė ir Teol. Filosofijos fakulteto) — vis kur nors susitikdavom, bendrais laiptais į paskaitas žengėm, buvojom įvairiuose suėjimuose, gegužinėse, šventėse. Sekmadienį pamaldose studentų bažnyčioj ir iš jų visu pulku žygiavimas išilgai Laisvės alėjos. Universiteto didžiojo salėj įvairūs renginiai, aktai, iškilmės, kinas, Metropoly baliai . . . Kaunas buvo neperdidelis miestas, sunku išvengti nesusidūrus, taip tuomet galėjai net lig poros šimtų studentų laikyti gerais pažįstamais, nes veidai labai įprasti, šis tas apie viens kitą žinoma. Betgi tik su nedaugeliu būna nuoširdžiau draugaujama, į nuoširdesnes pašnekas įsitraukiama arba kokiais bendrų reikalų bei polinkių ryšiais susiglaudinama.

Su Emilija, nors daugkart bendrai buvota, bet jokių artimų santykių nesusimezgė. Dažnai maišėmės kitų tarpe, bet, kiek menu, niekad neteko dviese su ja nė gero pusvalandžio apie ką giliau sušnekti. Kai lankiaus Putino bute, visadėjau pas Salomėją arba patį šeimininką, nes mus rišo literatūra, ypač mano žavėjimasis jo kūryba (o Saliutė buvo dar ir vilkaviškietė).

Tiesa, vienąkart išskirtinai aplankiau Emiliją, paties Putino paakinta. Kai gyvenau prie pat Įgulos šventovės 1938-39 m., jiems einant namo link Vytauto kalno buvo vis pakeliui, nekartą susitikom prie mano durų arba pasitaikė drauge paėjėti. Ir šį sykį Putinas, grįždamas iš paskaitų, man pranešė, kad Emilija sunkokai serga (inkstai), jai įkyru nuobodžiai gulėti, nes uždrausta judintis, tad patarė, kad aplankyčiau. Nužingsniavova į kalną drauge, prie ligonės pasėdėjau, šnektelėjom. Ji mėgo žmones ir draugystes, bet jie nedaug artimų bičiulių turėjo. Putinas, užimtas paskaitom ir kūrybos darbais, neturėjo daug laiko svetystes palaikyti. Kai kas dar šnairavo dėl tų vedybų, ir jis šiek tiek varžėsi. O daugelis poeto gerbėjų būtų mielai draugavę, bet dėl jo ypatingo jautrumo, vienatviškų polinkių ir uždaro būdo — neišdrįso gretintis. Aš gi buvau ilgametė pažįstama, labai priprasta, be pretenzijų.

Emilija man atrodė gana įdomi moteris, tokia valinga ir savim pasitikinti, o ir apsuksiai praktiš-

ka. Malonaus, tikrai socialaus būdo, taip pat gražiai besirengianti, beveik elegantiška, o kad lieknai augšta — išpūdinga. Tačiau mudviejų charakteriai, elgsenos stilius, polinkiai bei gyvenimo tikslai buvo visai skirtingi. Tad jokios traukos glaudesnei draugystei neatsirado. Ji buvo kiek vyresnė, tad, kaip įprasta tokiu atveju, žvelgė į mane kiek iš augšto; o kad buvo kilusi iš tolimesnio man krašto, rytų aukštaičių, tad savaiminių santykių artumo nebuvo. Mes, zanavykai, esam gana konservatyvūs, susibičiulijama tik per ilgesnį laiką, tik nuodugniau įsipažinus, tad mano tikrosios draugės buvo visų pirma naumiestiškės, vilkaviškietės, galop humanitarės.

Štai, kaip ir įstaigose bendradarbiai: kasdien alkūnėm susiduria ir maloniai santykiauja, dažnai šnekasi, mandagiai šen ten padraugauja — kartu valgo priešpiečius ar pabuvoja iškyloj, pasivėžina drauge. Bet išlieka visai svetimi. Ir vos darbovietę pakeitus atsiskiria — tuojau viens kitą pamiršta. Taip ir aš su Emilija buvau vis geruoju kaip tik dėl to svetimumo: tarp mudviejų nebuvo jokio bendro taško artimesniam draugystės sąlyčiui. Būdai ir interesai taip skyrėsi, kad nebuvo nė dėl ko pyktis ar ginčytis. Tikra bičiulystė buvo neįmanoma.

Ypač nulėmė kitoniški būdai. Emilija — “europietiško skonio” ir “didelės ponios” pozicijų siekianti, anot Magdutės; labai išorės grožiu, puošmenom ir madom besirūpinanti (ji ir Salomėjai buvo uoli kosmetikos patarėja, vedžiojo ją pas siuvėjas ir t.t.). Irgi Šatrijon ji atėjo ne dėl literatūros, bet kaip vokalinio meno karjeros svajotoja. Ji mėgo ir vertino puošnų butą, gražius baldus, spalvingą salioną su svečiais.

Ogi aš lig šiol tebemėgstu savo kaimišką paprastumą (net ligi girininkų sakuotnugarių stataus šiurkštumo). Puošalų ir kosmetikos visad bodėjaus ir išorės dailumus net permaža vertinau. Man vis rodės, gaila energijos ir laiko eikvoti kam kitam, kaip tik vidaus turtų telkimui, tik dvasinio grožio išvalgų puoselėjimui. O būti išskirtinai puikia arba sėstis pirmon vieton — tiesiog atgrasu. Prabanga ir drabužių, baldų bei indų puikybės, miestiški salionai — nekad manęs nežavėjo, o tik gniuždė ir savijautą slėgė, nuobodį kėlė.

Vos atsikėlus Vilniun, kartą su bičiule El. K. sumanėva “pasigražint”, nes sulenkėjusių vilniečių vis buvom lietuviai peikiami, kad — tik mužikai, neišmano jokios kultūros, neturi skonio ir t.t. Tai nuėjova į brangų grožio salioną Gedimino gatvė ir keletą valandų kantriai leidom veidus mankyt, tept, dažyt, plaukus kraipyt ir t.t. Kai visapusiškai išdailintos išėjova gatvėn, o buvo šviesus vidurdienis — tik žiūrivos į delno veidrodžius ir nejaukumu tirpsta: gal ir gražesnės jau, bet ar nebus gėda ką pažįstamą sutikus, kad šitaip į save nepanašios? . . . Skubom sprukova į šalutinę gatvę ir nosinukais uoliai braukėva šalin visas graž-

menas, kad atgautume vėl nuosavo veido paviladą . . .

Man vis mielai menasi kažkuris popiežius, kuris nepanoro eit į iškilmingai puikų, oficialųjį popiežišką butą, o likosi gyvent savo lig tol įprastame kambarėly, nes ten jam atrodė daugiau esant erdvės dvasiniam gajumui, sielos polėkiams . . .

Emilijos meilės atkakli patvara — mano draugysčių ir pažiūrų merginom neatrodė patraukliai. Buvom išaugę nuo mažens su tokia mergiška savigarba, jog paskui vyrą, nors ir labai patinkamą, perdrąsiai sekioti yra neskoninga, beveik pažeminama. Be to, tikėjom, kad ir patys vyrai nemėgsta įkyriai į kulnis kimbančių moterų: jei persmarkiai lįsi, tai jis tavim bodėsis, net pajauks ir stengsis nusikratyti, o labiau vertins tas, kurios bent kiek branginasi ir ne taip pigiai prieinamos. Štai, dabar net jau taip liberalioje Amerikoje, kur moterys “susilygino su vyrais” ir lyčių perlaisvi santykiai gana paplitę, tačiau vis vien mergaitė, peratkakliai atakuojanti vyrus, pašiepiama kaip “too fast girl”.

Bet matom, kad Emilija daug gudriau už mus įžvelgė į tą painų klausimą: meilė yra labai įvairi, turi daugybę kryptių ir išraiškų, kiekvienam vis kitaip reiškiasi ir bendro recepto negali būti. Ir jos neatlaidus mylimo objekto sekiojimas tikrai nuvedė į tikslą . . .

Tas jos užsispyrimas kunigą sau partneriu laimėti — tuomet, be abejo, daugeliui rodėsi peiktinas. Taip ir mums, tvirtose kaimo tradicijose išaugusiom merginom, atrodė kažkoks nonsensas, lyg apgailėtinas paklydimas — megzti flirtą su kunigu, lygiai kaip ir su vedusiu vyru. Mano aplinkos mergaitėm čia nereikėjo nė galvot ar kokių moralės argumentų ieškotis, bet instinktyviai jausmas rodė, kas galima ir kas ne. Visuomenės santykių normali eiga buvo savaimė aiški, kiekvienas luomas turėjo savo vietą, ir tradiciniai principai buvo neabejotini. Tokia buvo senovinio mūsų kaimo etinio auklėjimo struktūra. Kunigas, arba vedęs žmogus, gali būti įdomus kaip kaimynas ar geras pažįstamas, bet nepritiko jį apšaudyti erotinėm strėlėm arba maginti meilės žaismui. Tai buvo įaugę ir į mūsų savigarbą.

Vos pirmametė studentė Kaune kažkaip patekau į menininkų (Lemenkudra) sueigą. Prie stalo su mažom vaišėm kažką gėrėm, gal su sausainių užkandėle, ir bohemiškoj nuotaikoj, po linksmybų, kažkaip Liudas Gira pasišoko mažne paeiliui moteriškas bučiuoti. Vedęs žmogus, dar ir barzdotas lyg senas dėdė (tada jauni visi švariai skusdavosi). Kai aš staigiai atsispyriau apstulbusi tuo jo išsišokimu, o kiti nustebo — jis pasijuto mažne įžeistas, kad jo “meilios manieros” nevertinamos teigiamai. Ten buvo dvi aktorės — joms svetimus vyrus bučinėti įprasta duona. Ir išvis miestiečiai jau bandė elgtis “europietišškai”, tik aš pasirodžiau nekultūringa kaimietė, iš provincijos patekusi sostinėn.

* * *

Putinas buvo žymi asmenybė, talentingas rašytojas ir gabus mokslininkas, dar ir gražus vyriškis. Todėl jo savotiškos vedybos kėlė ir dar ilgai kels ypatingą domesį bei įvairius svarstymus. Panašiai, kaip karaliaus Edvardo 8-jo abdikacija “dėl mylimos moters”, kaip Barbaros Radvilaitės romantiška meilė . . .

Todėl kai kam atrodo, kad Putinui, tokiam įdomiam asmeniui, turėjo atsirasti kokia išskirtinai ideali moteris, kuri bent kiek prilygtų jo iškilumui. Esą, Emilija nebuvo ypatingai įdomi nei žavingai graži, o intelektualiu išprusimu toli gražu jo nepasiekianti; taip pat negana subtiliai jautri nei švelni. O kad nevienas dar ją smerkė už Putino nuviliojimą iš kunigystės, tad jai didesnio pulko adoratorių įsigyti tikrai buvo sunku. Kai kas lig šiol tebesvarsto: kodėl jis nepasirinko tobulesnės, žavingesnės moteriškės?

Jis buvo iš tų vyrų, deja, kurie ne patys renkasi, o leidžiasi moterų nugalimi ar suviliojami. Tiesa, iš pradžių daugelis juo žavėjosi, pasirinkimas buvo platus (merginos mažiau rodė drąsos, bet ypač ponios veržliai lindo ir ilgokai neatleido — bandė flirtu prisigerinti). Tačiau jo pasyvumas, baugštus būdas, neryžtingumas — tam buvo rimta priežastis: sunkiai išsprendžiama suabejoto pasaulimo rakštis — regis, iglainiui visas moteris atbaidė, beliko ta viena ištikimai laukianti . . . Ir jo pagrindinės problemos sprendimui nusidelsus, jau

į penktą dešimtį įžengus, teko rinktis, kai didelio pasirinkimo nebebuvo. Ir lėmė jau nebe jaunatviškai ugninga liepsna, kai — “tarp dviejų aušrų nesutemsta naktis . . . visur spinduliai ir žiedai”, bet sprendimą vairavo šeiminės šilumos, saugios moteriškos globos ilgesys. Juk buvo liguistas, dažnokai sirgdavo, o Emilija buvo tikrai širdinga, ideali slaugytoja.

Nuo tolo ir bešališkai žvelgiant, gal būt, Putinui ji kaip tik labai tiko. Sakoma, lemtis arba Dievo apvaizda žmogui visada suteikia tai, kas jam priklauso. O kiekviena moneta turi dvi puses. Nepraktiškas, intelekto darbe ir lyrinėj kūryboj pasinėręs, vienvėjis ir pesimizme nugrimzdęs, silpnasveikatis — jam kaip tik stigo priešingų savybių partnerio, kad jį papildytų ir paremtų.

Jei ne Emilijos gyvenimiškas praktiškumas ir stropus paslaugumas, jei ne ištikimas pasiaukojimas vien jo gerovei — vargu ar jis būtų tiek amžiaus išgyvenęs. Jau silpno gymio nuo mažens, o paskiau tas sėslus užsikiautimas prie knygų tirštai tabaku pridūmintame kabinete, tas vienvėjis nejudrumas, dar dvasinė savigrauža dėl netiksliai pasirinkto luomo — vis aštrino ligų grėsmę. Atrodo, Emilija tapo jam tuo geruoju angelu, kuris pagelbėjo pratęsti talentingo autoriaus kūrybingas dienas net į aštuntą dešimtį ir parašyti dar nemažą pasigėrėtinų kūrinių . . .

RŪPINTOJĖLIS

Dievuli mano, kas per šviesios naktys!
Ir kas plačių padangių per aukštumas!
O žvaigždės, žvaigždės! didelės ir mažos
Taip spindi, net graudu Dievuli mano.

Išeisiu, sau tariau, ant lygaus kelio:
Ant lygaus kelio tai valia valuzė,
Ant lygaus kelio šviesiąją naktuzę
Tai tik jaunam plačias dūmas dūmoti.

Bet kam gi tu, budrus Dievuli mano,
Prie lygaus kelio rūpestėliu rymai?
Prie lygaus kelio, kur vargų vargeliai
Vieni per dieną dūšaudami vaikšto.

Dievuli mano, argi mūsų godos
Tave prie kelio iš dangaus atprašė,
Ar gal tos šviesios rudens naktuzės
Tave iš mūsų žemės išsapnavo?

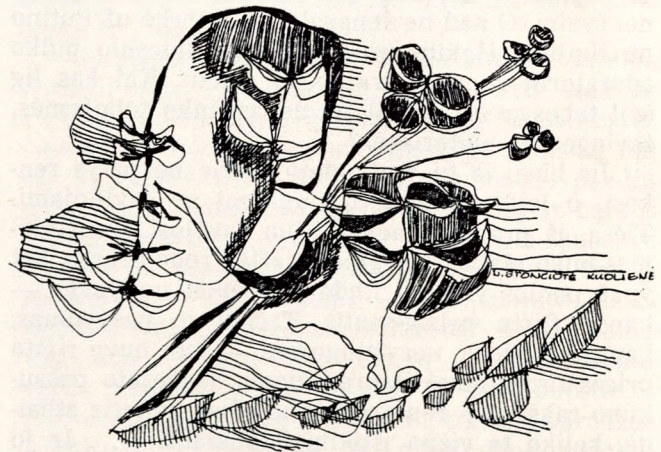
Priimk gi mane, budrus rūpintojėli,
Prie lygaus kelio šįnakt padūmoti, –
O kad aukštam dangui tos šviesios žvaigždės
Taip spindi, net graudu, Dievuli mano.

1926 m.

ATGIMIMAS

I sniego liekanas
Jau baigia raustis šaltis.
Atokaitoj vėšli žolelė
Pradėjo kaltis –
Ir ne už kalnų pirmutinis
Trankus pavasario griauštinis
Tačiau krūtinėj neramu,
Širdis pilna keistų jausmų,
Ir prieštaringos mintys
Pradėjo galvoje vaidintis.
Ar dar sulauksime giedros?
Gal iš padangės tolimos
Parskris dar paukščiai neregėti
Ir ims čiulbėti
Dainas, kurių neteko dar girdėti.
Nusišypsok! Praėjo šaltis,
Ir jau vėšli veja
Pro grumstą ėmė kaltis,
Širdis ir vėl aprimo:
Sulauksim naujo atgimimo.

1966 m.

D. STONČIŪTĖ - KUOLIENĖ

IŠ "GELIŲ" CIKLO

AMERIKIETĖ MOTERIS

P. GAUČYS

Šimtametė amerikiečių moterų kova už pilną lygybę su vyrais vyksta nepaliaujamai. Tačiau jai trūksta sparnuoto ankstybesniųjų kelių metų entuziazmo, kai beveik visur moterys demonstravo gatvėse ir kai teisinės kliūtys tai lygybei vykdyti viena po kitos nyko. Nūdien pastangos įteisinti lygių teisių papildymą JAV konstitucijoje yra sustabdytos — jam įsigaliooti trūksta keturių valstijų sutikimo. Moterų judėjimo vadovės suparaližavo New Yorko ir New Jersey valstijų seimelių atsisakymas panašų papildymą įtraukti į savo valstijų konstitucijas. Visos Amerikos moterų darbininkių streikas parodyti savo solidarumą ir ryžtą kovoti už lygybę darbo srityje patapo didelio masto nėsėkme.

Tačiau daug daugiau moterims judėjimo vadovėms kelia rūpesčių tolydžio vis plačiau besivystąs nesusitarimas dėl moterų išlaisvinimo priemonių ir tikslų. Sąmyšis labiausiai akivaizdus moterų tautinėje organizacijoje, kurios vadovybė stengiasi judėjimą sutapatinti su rasišiom mažumom ir beturčiais. Tas posūkis randa radikalių moterų pritarimą. Jos jau nuo seniai reikalavo imtis griežtų priemonių išlaisvinti moteris iš antraeilių darbų namie ir už namų, joms primestų baltųjų vyrų sukurtos santvarkos. Viso to išdava buvo beaugš nerimas ir pasipiktinimas vidurinės klasės moterų, kurios sudaro JAV feminizmo pagrindą. Prieš pusantų metų, visa eilė buvusių ir esamų organizacijos valdybų narių pradėjo organizuoti tinklą prieš "vyrų neapykantą, šeimos ardymą ir radikaliųjį feminizmą".

Besitęsianti kova prieš moterų teisių sulygini-mo judėjimą aptemdė pagrindinį faktą, kad pradedant 1960 m. moterų išlaisvinimo judėjimas pakeitė daugelio amerikiečių gyvenimą ir būdus; daugelis jų skirtingai žiūrėjo į šeimą, į darbus ir į lyčių lygybę. Juk tik moterų judėjimo dėka buvo lemiama sušvelninti teisiniai nuostatai prieš pastojimą ir abortus. Iš mokyklų vadovėlių išmestos užuominos apie vyrų pranašumą ir moterų siauresnį vaidmenį. Be to, vidurinių mokyklų mokinės ir studentės pradėtos skatinti plačiau dalyvauti atletikoje, dažnai tiesiogiai rungtyniauti su vyrais atletais. Mat, yra manoma, kad sportas esąs svarbus bevystant kiekvieną žmogišką būtybę. Dėl socialinių prietarų moteris buvo atstumta nuo jo. Kai žmogus gali sutvarkyti savo kūną, jis jau yra pažengęs sugebėjime susidoroti su juo. Jis gali

būti vadovu, bet kartu ir mokėti bendradarbiauti su kitais.

Dabar namų ruošos ir vaikų auginimo pasidalinimas tarp žmonos ir vyro vis labiau plinta, ypač tarp jaunų porų su augštuoju mokslu. Vis didėja skaičius jaunų moterų, nukeliančių vedybas vėlesniam laikui ar norinčių visą laiką pasilikti viengungėmis, kad pasiektų augštesnių laipsnių savo tarnybinėje karjeroje. Pažymėtina, kad 1972 m. daugiau kaip 1 milijonas moterų sugrįžo į mokyklas ir kolegijas papildyti savo žinių. Tiek jaunų, tiek senesnių moterų sugrįžimą į mokyklas nulemia jų ryžtas pasiekti augštesnių pakopų darbe, joms baigus išsimokslinimo fazę.

Jau ir dabar moterų skverbimasis į vadovaujančias vietas vis didėja, ypač tose srityse, kurios anksčiau buvo išimtinai vyrų laikomos. Taip pvz. sporte Billie J. King praturtėjo belošdama tenisą. Muzikoje Sarah Caldwell yra patapusi operų ir simfonijų dirigente. Diplomatinėje tarnyboje jau gerokai gausu moterų. Buvusi ambasadorė Carol C. Lase yra užsienio tarnybos generalinė direktorė ir pirma moteris Valstybės departamente, pasiekusi tokių augštų pareigų. Šia kryptimi smarkiai pasistūmėta dabartinėje prez. Carterio administracijoje. Dvi buvo paskirtos kabineto sekretorėmis (ministerėmis), penkios vicese sekretorėmis, jų tarpe Lucy Wilson Benson Valstybės departamento vicesecretore. Baltųjų rūmų hierarchijoje 12 moterų užima augštas vietas.

Tačiau toje pažangoje matoma ir kita pusė: vyrai ima veržtis į taip vadinamas moterų profesijas — bibliotekininkių, registruotų slaugių ir pradžios mokyklos mokytojų. Labai maža tėra moterų advokačių ir gydytojų. Netgi ir politikoje yra moterų tikiniųčių, kad po dabartinių jų laimėjimų ateis sulėtėjimas. Prof. Joan Huber pažymi, kad šio šimtmečio gale moteris būsianti išrinkta viceprezidente ir galbūt galėsianti patapti, mirus prezidentui, prezidente. Tačiau ji netiki, kad kada nors moteris būtų išrinkta JAV prezidente.

Šiaip ar taip, per trumpą laiką moteris nuėjo ilgą kelią. Bet joms lieka nueiti dar ne ką trumpesnį kelią ne tiek siekiant išorinių tikslų, bet ir pagrindinių — nugalėti beatodairinį moterų judėjimo susiskaldymą, kuris ne kartą buvo įvykęs ir praeityje. Taip 1869 m. sufražisčių judėjimas suskilo dėl skirtingų pažiūrų, dėl vyrų dalyvavimo jame ir dėl moterų darbininkių į jį įtraukimo.

1900 m. panašus skilimas įvyko Anglijoje dėl skirtingų pažiūrų į pacifizmą, beturčių globą ir smurto panaudojimą.

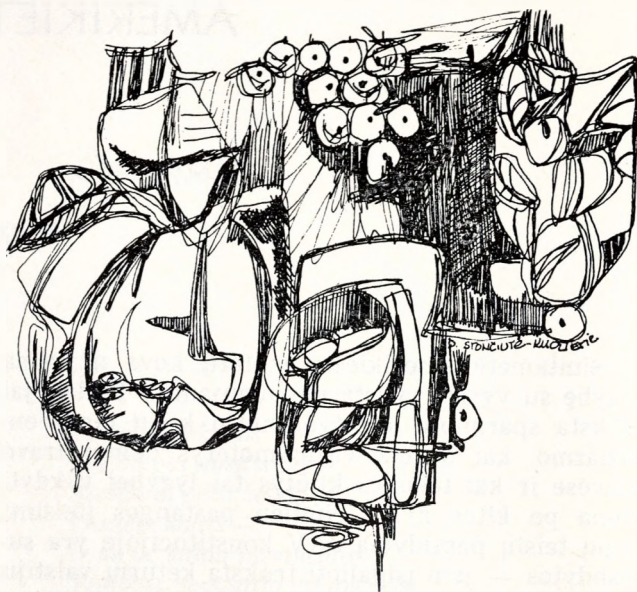
Nūdien kraštutiniškai nusiteikusios moterys siekia augštesnių postovių ir nori visiškai atsipalaiduoti priklausomybės nuo vyrų. Tai sukelia vidurinės klasės moterų šeiminių pasipiktinimą. Tas kraštutiniškas mažai teremia neturtingos baltos ir juodos moterys. Prieš jų užmačias didėja pasipriešinimas, išskyla tokios grupės kaip "Totalinė moteris", kurios siekia moterims tradicinio, ramstinio vaidmens.

Palaidai organizuotas pasipriešinimas, atrodo, nepaisant visko, laimėjęs žodžių karą neseniai praejusiuose valstijų balsavimuose dėl lygių teisių, nes buvo pabrėžiama, kad siūlomas konstitucijos papildymas sugriautų amerikiečių šeimą ir privestų prie bendrų vyrų ir moterims išviečių ir mišrios vyrų bei moterų kariuomenės. Kiti įvykiai išsklaido tikėjimą, kad atpalaiduota moterų galia galėtų įgyvendinti taiką jos belaukiančiam pasauliui.

Besigilinant į kitas moterų gyvenimo ir veiklos apraiškas, reikia pažymėti, kad amerikiečių moterų nusikaltimai ir jų suėmimai nuo 1964 m. pašoko nuo 12% iki 33% 1974 m., o moterys teroristės yra išivėlusios į žudymus ir bankų apiplėšimus. Užsienyje moterys valdytojos, kaip pvz. Ceylono buvusi ministerė pirmininkė Baranbaidake ir Indijos buvusi min. pirm. Indira Gandhi parodė tokį pat sugebėjimą griebtis represijų ir smurto, kuriais vyrai naudojos visoje istorijos eigoje.

Pereinant į kitą jų veiklos sritį, reikia išskirti moterų rodomą vis didesnę polinkį į profesijas, daryti karjerą, o ne vien tik jį ieškoti darbo užnamų. Beveik pusė visų moterų nuo 16 metų amžiaus — apie 37 milijonai — yra išitraukusios į įvairius darbus. Dvi iš penkių darbininkų yra moterys. Vis daugiau ir daugiau moterų įsigyja akademinius laipsnius. Tačiau daugelis kolegijas baigusios moterų, neturėdamos profesinio pasiruošimo, eina į jau perpildytas profesijas ir dirba biuruose bei mažose įstaigose už žemą atlyginimą.

Viena iš 6 profesijose dirbančių moterų — dažniausiai dirba slaugėmis, auklėmis ir mokytojomis. Tik 1 iš 20 dirba vadovaujančiose pozicijose valstybinėse ar privačiose įstaigose. Bet moterų išlaisvinimo judėjimo vadovės labiausiai neramina tai, kad per pastaruosius 10 metų uždarbio skirtumas tarp vyrų ir moterų vis didėja, užuot mažėjęs. Pagal oficialius duomenis pilną laiką dirbančių moterų vidutinis atlyginimas siekia 7000 dol. per metus, arba 43% žemesnis už 12.000 d. vyrų gaunamą atlyginimą. Daugelis ekspertų tikisi, kad paskutinių kelių metų bėgyje moterų parodyti sugebėjimai administracijoje, biznyje ir darbo unijose paskatins įvykdyti dideles permainas, kurios per ateinančius 10 metų žymiai pagerins jų būklę. Tiek moterų judėjimo vadovės, tiek jų priešininkai, sutinka, kad svarbiausias to judėjimo tikslas

D. STONČIŪTĖ - KUOLIENĖ

IŠ "GĖLIŲ" CIKLO

yra pasiekti lyčių lygybės darbų, tarnybų ir atlyginimų srityse.

Didžiausios pastangos dedamos politinėje srityje. Nūdien yra 6,5 milijonai moterų daugiau nei vyrų. Jos patampa organizuota jėga, su kuria reikia skaitytis, ypač rinkimų metu. Kolegijos vis didėjančia sparta paruošia moteris karjeros tikslams ir įgalina išsimokslinti specialiose srityse, ką anksčiau tegaudavo tik vyrai. Moterų, studijuojančių mediciną, teisę ir inžineriją, padaugėjo 30%, kas laikoma labai augštu nuošimčiu.

Nūdien kasmet vis daugiau moterų patenka į rinkimų keliu gaunamas ar skiriamas vietas ir tarnybas. Daugiau kaip 7000 moterų užima rinkimų keliu laimėtas tarnybas. Tas skaičius tesudaro tik 5% visų rinkimų keliu krašte gaunamų tarnybų, ket jis yra dvigubai didesnis nei buvo prieš keletą metų. Daugelis kitų moterų gauna teisėjų ir valstijų įvairių administracijos sričių valdininkų vietas. Didelio atgarsio turėjo Ellos Graseso išrinkimas Connecticuto valstijos gubernatore. Dabartiniu metu JAV kongrese yra 19 moterų atstovių.

Būdinga, kad moterys, gan sparčiu žingsniu įeidamos į visas viešojo gyvenimo sritis, vis labiau užvaldo didesnę pusę visų JAV turtų. Tos apraiškos pagrindas yra labai paprastas, bet jos išdavo žymiai sudėtingesnės ir pranašauja dar neapreptą įtaką JAV ūkiui. 1953 m. 648.000 moterų priklausė 60.000 ar daugiau vertės turtų objektai. Po 20 metų tokių moterų skaičius pakilo beveik 700%, t.y. sudaro virš penkių milijonų ir jos pasiekė daugiau kaip 39% turtingiausių amerikiečių. Viso to išdava: moterys dabar valdo ar kontroliuoja 47%

visos tautos turtų. 1969 m. tas skaičius siekė tik 44%. Klausimas, kaip tai įvyko? Daugumą tų turtų moterys perima iš savo vyrų. Mat, nūdien moterys vidutiniškai išgyvena 76 metus, tuo tarpu vyrai tik 68 metus.

Tenka iškelti dar ir kitą būdingą amerikiečių moterų gyvenimui apraišką: žmonių bėgimą iš namų ir šeimos. Vis dažniau nelaimingos žmonos bėga nuo savo vyrų, vaikų ir šeimos atsakomybės. Anksčiau, palyginti, tai buvo gana retas dalykas, bet dabar tokios žmonos pradeda viršyti pabėgusius vyrus. Viena New Yorko firma, užsiimanti dingusių asmenų paieškojimu, pažymi, kad dabar pabėgusių žmonių esą dvigubai daugiau nei vyrų. 1960 m. tas santykis buvo 300 vyrų prieš 1 žmoną. Miami srityje tokių pabėgimų 40% daugiau nei prieš dvejus metus. Atlantoje biurai, iešką dingusių asmenų, pažymi, kad 70% visų dingusiųjų be žinios sudaro pabėgusios žmonos.

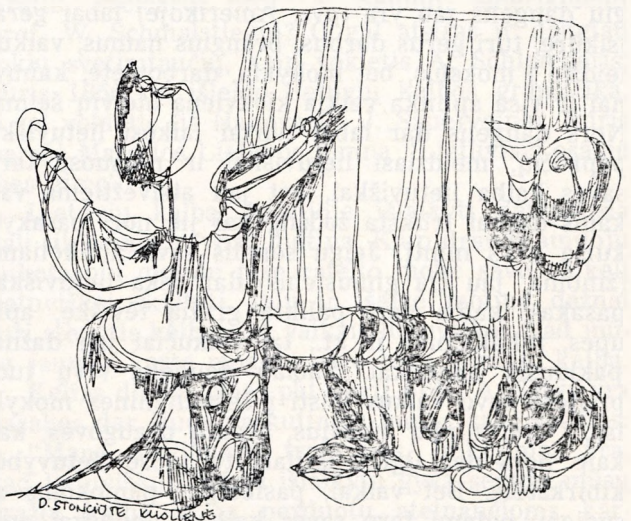
To reiškinio tyrinėtojai vis didėjančių pabėgusių žmonių skaičių priskiria per dideliu savo teisių gynimui, kurį dar labiau sutvirtino moterų išsivadavimo judėjimas. Kiti kaltę meta vis beaugančiai šeimos įtampai ir vis plačiau atsiveriančiam moterų priėjimui prie pinigų ir gerai atlyginamiems darbams. Kokia bebūtų priežastis, kyla vis didėjęs susirūpinimas reiškinio, apimančiu plačius amerikiečių sluoksnius, pradedant turtingomis priemiesčiuose gyvenančiomis poniomis ir baigiant lindylių gyventojomis. Jos bėga dėl įvairių priežasčių. Vienos išeina akimirkos įtakos paveiktos, kitos rūpestingai apsigalvojusios. Vienos palieka savo vaikus, kitos pasiima vieną, dažniausiai patį jauniausią. Vienos vėliau sugrįžta, kitos niekad nebegrįžta. Nepaisant visų šitų įvairumų, specialistai duoda tokį bendrą pabėgusios žmonos apibūdinimą: ji yra tipingai vidutinių pajamų moteris, ištekėjusi 18 ar 19 metų amžiaus ir greit susilaukusi vaikų. Ji pabėga sulaukusi 35 metų ir įsitikinusi, kad vaikai jau yra pakankamai dideli ir gali patys savimi pasirūpinti. Paprastai tokios pabėgėlės būna rimtos, mylinčios, rūpestingos moterys. Kai jos surandamos, pasirodo, kad dažniausiai gyvena vienos. Jos nenori skyrybų. Bėga dėl iškilusių vedybinių problemų: kad vyras ją muša, kad vyras neduoda pinigų, kad jis ją išveda iš proto ar kad per daug ją myli. Dauguma šeimų ekspertų tvirtina, kad moterų išlaisvinimo judėjimas skatina tokių pabėgimų plitimą, nors ir netiesiogiai. Judėjimo skyrių valdybos nuolat kursto žmonas atsipalaiduoti nuo namų ryšio ir daugiau nebebūti lyties objektais.

Tačiau, nors iš namų išėjimas nėra sunkus, daugumos pabėgusių žmonių gyvenimas nėra rožėmis klotas, ypač kai joms pačioms reikia užsidirbti pragyvenimą neturint kokių specialių gabumų. Dažniausiai jos gyvena nuomojamuose kambariuose, pasilaikydamos vyro pavardę. Sakoma, kad surasti pabėgusias žmonas palyginti nesunku, nes daugelis jų tyčia palieka pėdsakus, kaip pvz. ke-

liautojų (traveler) čekių pavidale. Daugelis pabėgusių žmonių tai daro, kad būtų surastos. Tuo būdu jas galima surasti per kelias dienas ar kelis metus. Galutinėje išvadoje seka susitaikymas ar visiškas šeimos suirimas. Vienas Čikagos seklys tvirtina, kad beveik pusė pabėgusių žmonių grįžta pačios, susidūrusios su sunkumais begyvenant vienoms, tačiau tokios santuokos esančios nepastovios. Daugelio privačių tyrinėtojų teigimu staigus pabėgusių žmonių didėjimas esanti mūsų gyvenamam laikotarpy vykstančių permainų išdava, įtaikojanti šeimos tarpusavio sugyvenimą. Specialistai nenumato greitos pabaigos to vis augančio moterų nepasitenkinimo, kuris verčia daugelį moterų ieškoti išeities pabėgant iš namų ir iš šeimos.

Tarptautiniai moterų metai prasidėjo su didelėmis viltimis ir beaugančiu optimizmu, baigėsi su naujomis abejonėmis ir netikrumais. To nepaisant, mažai kas numato moterų išlaisvinimo judėjimo sužlugimą. Kai kas netgi tikisi, kad dabartiniai sunkumai gali paskatinti ją iš padangių sugrįžti į žemę. Daugelis ižiūri pažadą šių dienų jaunuoliuose, kurie vis labiau ir labiau veikiami naujų idėjų apie lyčių vaidmenį, teikiančių mergaitėms progų įvertinti save ir daug teigiamesniais būdais užtikrinti savo ateitį.

Baigiant, reikia pasakyti, kad ligi šiol moterų vadovių pastangos laimėti pilną lygybę yra toli gražu neįvykdytos. Judėjimo kryptį sutarimas vargu ar bus kada pasiektas. Ir vis tik, kaip daugelis moterų judėjimo veikėjų pažymi, feminizmas, atsigavęs nuo pereito šimtmečio nesantaikos, yra pasiekęs didelių laimėjimų. Tai leidžia tikėtis, kad moterų išlaisvinimo judėjimas dar ilgą laiką bus gyva ir veikli jėga, formuojanti amerikiečių visuomenę.

D. STONČIŪTĖ - KUOLIENĖ

IS "GELIŲ" CIKLO

SKAUDUS LIKIMAS

S. G.

Iš istorijos žinome, kad mažos tautos buvo naikamos vergija ir trėmimu iš gimtojo krašto. Tokį tautų naikinimo būdą jau gerai žinojo senovėje romėnai ir kiti, kurie po kiekvieno karo parsivarydavo būrius belaisvių ir vergų. Egiptiečiai buvo ištrėmę net visą žydų tautą, kurią tik Mozė Dievo palaima ir stebuklais išvedė iš vergijos pantių ir grąžino atgal į tėvynę.

Mūsų kaimynai taip pat jau seniai puikiai suprato trėmimo reikšmę. Rusijos imperija, išaugusi iš silpnos Maskvos kunigaikštijos, labai sustiprėjo ir pradėjo grasinti kaimynams. Vytautas Didysis bandė jų ekspansiją sulaikyti karais, politinėmis gudrybėmis ir net vedybomis. Jis išleido ir savo vienintelę dukterį Sofiją už Maskvos kunigaikščio Vosylius, bet ir tai nieko nepadėjo. Užimti didžiuoliai plotai Sibiro buvo tai gera erdvė tautų kapi-
nynui.

Skaudus likimas yra ne tik tų, kurie prievarta svetimųjų buvo vežami į Rytus, bet ir tų, kurie pabijoję kalėjimo ir mirties ir patraukė į Vakarus. Jie pasiekė ne tik Amerikos, bet ir Australijos krantus. Tačiau ir ši mūsų tautos dalis, atskilusi nuo gimtojo kamieno ir atsidūrusi "po svetimu dangumi", kaip sako poetas B. Brazdžionis, labai sunkiai galės išsilaikyti. Nors materialiniu atžvilgiu daugelis jau yra (pvz. Amerikoje) labai gerai įsikūrę, turi gerus darbus, brangius namus, vaikus leidžia į mokslus, bet mokykla, darbovietė, kaimynai ir visa aplinka veikia kiekvieną ateivių šeimą. Nors daugelis dar labai tvirtai laikosi lietuviškų papročių, meldžiasi lietuviškai ir namuose tarp savęs kalba lietuviškai, bet jau atsivežtiems vaikams dažnai trūksta žodžių, kai jie nori pasakyti kurią nors mintį. Jeigu senelis savo anūkeliams (žinoma, jau čia gimusiems) dar seka lietuviškas pasakas, kalba apie paliktą gražią tėviškę, apie upes, piliakalnius ir kt., tai vaikučiai jau dažnai paklausia angliškai. Tačiau daugelis tėvų tuoj pradėjo savo vaikus leisti į šeštadienines mokyklas, į ateitininkų būrelius, skautų draugoves, kad kaip nors dar ilgiau išsilaikytų juose lietuviybės kibirkštėlė. Bet vaikai, pasibaigus pamokoms ar sueigai, eidami tarp savęs kalbasi angliškai apie įvairias sporto rungtynes bei laimėjimus ir t.t.

Žinoma, čia nekalbu apie tas šeimas, kurios jau iš pat pirmųjų dienų tarp savęs pradėjo kalbėti angliškai (nors dar ir labai gerai nemokėjo), nes čia yra Amerika, kuri juos išgelbėjo nuo karo ir bado, kurioje jie pasiliks gyventi, nes niekur kitur nėra geriau kaip čia. Mūsų tarpe buvo ir tokių, kurie jau nuo pat atvažiavimo draudė savo vaikams kalbėti namuose lietuviškai, kad nepakenktų anglų kalbos akcentui. Turime tik džiaugtis, kad tokių šeimų, deja, buvo labai nedaug. Tokių atskilusių šeimų turi ir kitos ateivių tautos, bet jos nesudaro daugumos. Visi su gailėsčiu žiūri į tas šeimas ir stebisi, kodėl tokia negili meilė savajam kenčiančiam kraštui buvo išiziebusi jų širdyse.

Tačiau turime vis dėlto dar džiaugtis, kad ir mūsų jaunimas vis blogiau kalba lietuviškai, bet dar daugelio širdyse rusena tėvynės meilės ugnelė, nors jie visai nėra Lietuvos matę, bet girdėję apie ją daugiausia iš savo tėvelių pasakojimų.

Čia noriu pacituoti iš "Mūsų Žinių" (1976 m. birželio mėn.) kai kurių Čikagos abiturientų pasisakymus apie Lietuvą:

"Man Lietuva yra beveik svarbesnė už Ameriką. Kad aš čia gimiau ir čia einu į mokyklą nereikia, kad Lietuva man yra tik kitas kraštas prie Baltijos jūros. Ji yra man labai svarbi, nes mano tėvai ir broliai ten gimė ir be jų aš čia nebūčiau. Dažnai galvoju apie Lietuvą, nes vienas brolis ir dar kiti giminės ten gyvena. Kai kas nors paklausia, kokios kilmės esu, atsakau, kad lietuvaite. Man tai yra svarbu, ir aš tuo didžiuojuosi. (I. D.)."

Arba štai:

"... Aš esu labai laiminga, kad esu lietuvaite, priklausau lietuviškom organizacijom ir lankau šeštadieninę mokyklą. Man patinka mokytis apie Lietuvą. Norėčiau pamatyti, kaip lietuviai ten iš tikrųjų gyvena ir kuo jų gyvenimas skiriasi nuo mūsų ... (V. D.)."

Tačiau itin liūdna, kai ten pat randi ir tokį jaunuolio pasisakymą:

"Mano tėvai gimė ir augo Lietuvoje, bet aš ne. Noriu išmokyti jos kalbą ir sužinoti apie jos istoriją, bet aš galiu ir be Lietuvos gyventi. Nors ir noriu truputį apie Lietuvą sužinoti, ji man didelio įspūdžio nedaro. (D. K.)."

Apskritai imant, mes išeivijoje turime labai daug gražaus ir susipratusio jaunimo. Ypač svarbu dabar, kai jie turi jau įkūrę ir Pasaulio Jaunimo Sąjungą, kurios skyriai yra įvairiose šalyse. Sąjungos vadovybės rengiami suvažiavimai, minėjimai, literatūros ir muzikos vakarai, kursai, stovyklos, žmogaus teisių žygiai, kongresai daug grąžino jaunuolių, kurie jau nebekalbėjo lietuviškai ir buvo nutolę nuo savo tautos. Jau vien tautinių šokių šventės, kurios sutraukdavo net kelis tūkstančius jaunimo iš įvairių kraštų, yra didžiai reikšmingos. Juk matėme ir per paskutinę šokių šventę Čikagoje, kaip jaunimas su giliu užsidegimu atliko visą programą ir įrodė tėvams bei vadovams, kad dar yra gyvi ir nepasimetę kitataučių aplinkoje, kad

P. RIMŠA

VARGO MOKYKLA

jaučiasi lietuviais ir kad dar priklauso lietuvių bendruomenei. Tačiau labai gaila, kad ta gražiais margaspalviais drabužiais lietuviško jaunimo minia, pasibaigus visai programai, tarp savęs jau kalbėjosi angliškai. Viena geltonplaukė šokėja, pašnekinta susijaudinusio vyresnio amžiaus žiūrovo, tik gražiai nusižypsojo. Ji neatsakė į senuko klausimą lietuviškai, nes gal jau nemokėjo ir nesuprato.

Labai svarbi yra prof. Antano Salio (mirusio 1972 m.) paskaita, kuri buvo įrašyta į juostelę prieš pat jo mirtį. Tą paskaitą profesorius skyrė jaunimui, bet dėl ligos negalėjo atvykti į stovyklą ir perskaityti. Čia jis įrodinėja, kokia brangi lietuvių kalba yra moksliniu požiūriu, bet gailisi, kad mūsų studijuojantis jaunimas nenori jos mokytis. Tad jis ir sako:

“Išėivija yra šaka, kuri iš tautos kamieno sau gyvybės syvų semiasi. Šiaip jai lemta nudžiūti.”

Prof. A. Salys dėstė baltistiką ir slavistiką Pensilvanijos valstybiniame universitete (Filadelfijoje). Ten jau nuo 1947 metų yra dėstoma lietuvių, latvių ir prūsų k. Ten taip pat yra vienintelė JAV baltų-slavų filologijos doktorato programa. Tačiau profesorius skundėsi, kad tuo lietuvių k. kursu yra pasinaudojęs vienas inžinierius ir viena moteris, kuri ruošėsi lyginamosios literatūros doktoratui. Todėl jis ir gailėjosi, kad Amerikoje mūsų jaunimas visai nesidomi lietuvių kalba ir jos nestudijuoja. Per 25 metus dirbdamas tame universitete, daug prisidėjo prie baltistikos specialistų paruošimo, bet jų tarpe neturėjo nė vieno lietuvių kandidato. Jis taip norėjo, kad atsirastų nors vienas jaunuolis, kuris studijuotų lietuvių kalbą, nes išėivijoje visai neturime lituanistų kalbininkų priauglio. Jaunimas studijuoja anglų, vokiečių, rusų, prancūzų k., bet lietuvių k. vengia. A. Salys džiaugiasi, kad “tėvynėje lietuvių kalbos tyrinėjimo darbas varomas plačia ir šakota vaga.” Jis guodėsi, kad “dirbama su dideliu entuziazmu ir užsidegi-

mu”. Tačiau vėl liūdėjo, kad “tas užsidegimas ir entuziazmas nebūtų užgesintas šiaurės rytų vėjo...”

Ar nekeista, kad lietuvių k. daugiausia mokosi kitataučiai profesoriai, kurie dėsto lyginamąją kalbotyrą. Lietuvių k. dabar yra dėstoma daugelyje pasaulio universitetų, kaip antai: Amerikoje, Anglijoje, Švedijoje, Vokietijoje, Lenkijoje ir kitur.

Negerai, kad pradžios mokyklos mokinukas draudžia mamą kalbėti autobuse lietuviškai, nes dar gali kas nors išgirsti. Lietuviškai kalbėti yra ne gėda, bet garbė, nes tokia turtinga kalba, kuri išlaikė savo senąsias formas iki šių dienų, o dar tebėra gyva.

Prancūzas kalbininkas P. Meillet knygoje “Les langues dans l’Europe nouvelle” (1928) rašo:

“Nuostabi lietuvių kalbos ypatybė yra jos archaiškumas. Nors seniausi lietuvių kalbos tekstai siekia tik 16 amž., tačiau kai kurie lietuvių kalbos žodžiai yra artimesni originalinėms indoeuropiečių formoms negu atitinkami sanskrito ir graikų kalbos žodžiai, pažįstami daugiausia dviem tūkstančiais metų anksčiau. Būtent, dabartinis lietuvių kalbos žodis **gyvas** artimesnis indoeuropiečių prokalbei nei sanskrito **dživah** ar lotynų **vivus**; liet. k. žodis **esti**, paliudytas vos 16 amž., tiek pat archaiškas savo forma kaip snovės graikų **esti** ir senoviškesnis už sanskrito **asti** bei lotynų **est**”.

Todėl prof. A. Salys ir tvirtina, kad “lietuvių kalba yra mokslinė vertenybė”. Pagaliau mokėti dvi kalbas yra net ir naudinga. Juk yra žinoma, kaip amerikiečiai susirūpino, kad karo metu Europoje jų karininkai tekalbėjo tik angliškai. Tad tuoj po karo kai kuriuose kariuomenės daliniuose suskubo mokytis svetimų kalbų, tarp kurių yra dėstoma ir lietuvių k.

Kai kuriems vaikams mylėti Lietuvą iš tolo, niekad joje nebuvus ir jos nemačius, tikrai yra labai sunku, bet mokėti kalbėti lietuviškai yra kiekvieno pareiga. Nejaugi lietuviškai kalbėti paliksime tik kitataučiams, kaip šveicarui prof. J. Eretui, šveicarui prof. A. Sennui, amerikiečiui prof. W. Schmalstiegui? O gal atsiras ir daugiau tokių svetimtaučių, kaip vokietis A. Schleicheris, kuris 1856 m. išleido lietuvių kalbos gramatiką, o gal vokietis (iš Hanoverio) J. Sauerveinas, kuris parašė Mažosios Lietuvos himną “Lietuviais esame mes gimę”?

Lietuvių kalbą išėivijoje išlaikyti daugiausia gali tik šeima, o ypač motina. Kaip draudžiamuoju laikotarpiu motulė prie ratelio mokė savo vaikelį lietuviškai skaityti, taip ir išėivė motina dažnai turi stengtis kalbėti su vaikais lietuviškai, kad mūsų jaunoji karta mokėtų savo tėvų gimtąją kalbą.

Kelias dienas prieš pat mirtį prof. A. Salys yra pasakęs dar šiuos paskutinius mums savo žodžius:

“Mano didžiausias troškimas, linkėjimas yra, kad lietuviškoji šeima išlaikytų gyvą senutę mūsų gražią kalbą ir ją perduotų ateinančioms kartoms...” (Tėviškės Žiburiai, 1972).

KIEMSARGIS ČIEPSTAS

ALFRĖDS DZILUMS

Rašytojas Alfrėds Dzilums gimė Latvijoje 1907 m. gegužės mėn. 2 d., mirė tremtyje, Švedijoje, 1976 m. gegužės mėn. 31 d. Jis yra žymus šių dienų rašytojas ir mielai skaitomas. Dzilums ypač gražiai ir jautriai aprašo gamtą, miškus su jų gyventojais žvėrimis, vadindamas Dievo Sodu. Savo gausia kūryba — romanais, teatro veikalais, atsiminimais ir pasakomis sukūrė ir užfiksavo mums taip artimą praeitį su visais gyvenimo politiniais įvykiais tėvynėje ir tremtyje. Rašyti pradėjo dar nepriklausomybės laikais ir literatūrinį darbą tęsė išeivijoje, Švedijoje, kur Vermlandės miškuose septynerius metus dirbo sunkų miško kirtėjo darbą, vakarais ir laisvadieniais rašydamas romanus ir atsiminimus. 1976 m., paskutinę gegužės dieną, išplaukė laiveliu meškerioti ant pamulto Vermolandės ežero ir ten, vėjeliui lengvai ant bangelių linguojant, užmigo amžinai.

A. T.

* * *

III

Kaitra vis nesiliauja. Žemė išdžiūvusi it peleinai, dangus žeri be debesų ir lietaus. Raudona vasaros saulė pasineria į apsausėjusių balų rūkus. Kregždės vėl ilgai lakioja žydrose augštybėse, gaudydamos smulkius masalus.

Pavargę girių upokšniai, vos prisisukinėdami tarp medžių šaknų, susišnibžda vis tyliau, lėčiau, kol pagaliau visai nutyla.

Balų dugnuose giliai išsproginėja juodas dumblas, vandens drumzlės nusėsta ir išdžiūsta, žemėje nusilpsta augimo paskata. Tik aibės uodų, pasislėpę po alksnių lapais, linguojasi augštyn žemyn ir nuobodžiai zyzia savo vienatonišką bado dainą. Šiaip, po ūksmėtais medžiais viešpatauja amžina tyla.

Ir Misos vandenys aptingę čiurlena šią vasarą per sėklius ir pajuodavusius ažuolų šiekštus. Ramūs atavariai apauga plačiais šalpusnių lapais, vandens lelijų kamuoliai nusėsta dažnai ant upės dugno. Žvalios lydekės pasislepia giliose sietuvose ir tiktai per pietų saulę, lyg žaliai melsvos šaudyklės, jos išlysta į vandens seklumas.

Šventadieniais braidu Šilynų bernai po upės duburkius su tankaus tinklo kryčiais ir kilnoja

ilgas eglų lazdas, badydami į visas pakeres ir vandens žolių kuokštus. Dažnai jie parsineša gerą krepšį žuvų ir tada džiaugiasi šeimininkė ir Rainys.

Darbadieniais žvejys įrankiai laikomi klojime, pakabinti virš lentinių grindų su smagaliais į viršų. Žvirbliai, kasinėdami peluose pernykščius grūdus, dažnai palenda po tinklu ir, neduok Dieve, jei tokiu metu į klojimą įbėga senasis katinas. Tada išsigandę paukščiai įpurpsi kaip į maišą ir, tik gerai prisibaiminę, vienas po kito išsprunka iš katino nagų.

Jo ginklai vėl yra ataugę ir lygiai aštrūs, kaip ir anksčiau.

Šiaip vienišas namas pagirys Čiepstui atrodo nuostabiai puikus. Per saulės įkaitį gali rasti paūksmę po krūmais, arba gali prasivėdinti vėsuose skersvėjuose, pasikėles virš medžių viršūnių. Visur aplink spinduliuoja ir žaižaruoja saulės — viena danguje, kitos Šilynų kieme. Karštais pavakariais, kai lietaus nelaukiama, bernai eina padėti šeimninkei laistyti daigus. Tada ir senis žvirblis nuskuaba ten, nutupia and žyduolių galvų ir čirška:

— Pilk čia, pilk čia!

Bernai, žinoma, neklauso gudragalvio patarimų, bet, kai Čiepstas dar ilgai čirškauja nuobodžias vienatoniškas melodijas, tie supyksta ir užšauna jam čiurkšlę vandens.

— Štiš, badmira! Matyt, jau sėlini prie sėklų!

— Palik mane ramybėje, palik! — Čiepstas garsiai atsiliepia ir, apsukęs keletą ratų aplink saulėgražų galvas, nulekia pirties link.

Žvirblių pora išperėjo antrus vaikus. Pirmieji jau patys laksto ir jieško sau maisto. Tiesa, kartais jie dar ne visai drąsiai jaučiasi, bet kiekviena saulėta diena vilioja juos vis toliau į laukus ir pievas, ten galima nusileisti sparnais, galima lesti ir kasinėti smėlį kiek tik patinka.

Tik vikriosios kregždės dažnai neiškenčia išvaryti savo vaikus per greit iš lizdo. Dažnas mažas nemokša, sparnais plasnodamas, nukrinta katinui po nosimi. Tada nepadeda nei tėvų riksmas, nei šeimninke barimas. Kas silpnėsnis, tas jo — Rainys nutaria apsilaižydamas ir patenkintas nueina per kiemą, augštai iškėles savo rainą uodegą.

Ir Kvakšei jau nusibodo vedžioti viščiukus. Vieno kito, tiesa, trūksta, bet ar dėl to visą vasarą šauksi? Išlikę tegu eina kiekvienas savo keliu, tegu bėginėja po visą kiemą, pūkų vietoje jie jau išaugino plunksnas. Ir sena, rūpestinga višta staiga itūžta, ji pavaro net mieliausius vaikus, skaudžiai kapnodama jiems į gležnas skiauteres: "Šalin, šalin! Patys bėgiokite, patys kaskite, štiš! Ta, ta, ta!"

Nelaimingieji pusaugiai bėginėja porą dienų sukrėję, bet greit pamestieji našlaičiai patys suranda sau maisto, patys saugojas nuo savo priešo vištvanagio.

Šiuo metu mažieji sutvėrimai yra išstumiami iš lizdų, kad patys miklintų savo nevikrius sparnus ir pričiulbėtų dangų linksmybėmis. Šeimos viena po kitos išlekia iš daržinių pastogių, iš medžių iš-

dubų, net iš piktžolėmis apaugusių akmenų krūvų, kurie metai po metų guli pirties pašonėje. Ir paukščiai seniai laksto su jaunikliais juos padrąsindami, pamokydami, šaukdami: “Visi po vieną, po vieną! Kuris pirmas, tas gaus, kuris paskutinis, tam pritrūks — čiuvit!” Ir pilkasis žvirblių pulkas nupurpsi vėl į kitą vietą. Visas šviesus ir laisvas dangus priklauso jiems. Jie mielai perskristų tyrus, miškus, nutūptų Misos pievose arba didžiojo ažuolo šakose, bet, bet . . .

Tamsiame girios tankyne tyko du žudikai: vištvanagis tupi eglių pašakėse, žvirblinis vanagas vėl netoli pamiškėje, pušų jaunuolyne. Žiūrėk, ar tas jau neskraido palei tamsią pamiškę, ar nesėlina čia? Ir paukščių būrys ūmai šauna į tankų alksnių krūmą, vien tik šakos linguoja. Bėgliai sutūpė arti vienas prie kito, nutyla ir dingsta po tankiais lapais, iki akylas vanagas nuplaukia į kitą pusę.

Taip pat ir žvirbliniam vanagai priklauso visas dangus. Ir jis gali skrajoti nuo aušros iki sutemos virš Dolės, Baldonės ir Iecavos girių, jis gali suktis virš Misos pievų, kur vysta jau pirmas nupiautas šienas, ir stebėti, kas dedasi Dievo Sodo platybėse. Išskleidęs ilgą uodegą ir pilką, margai dryžėtą

švarką, jis akyliai stebi, ar kur nors neatsargus paukščiukas neplazda panagiui, ar piovejai nėra sužeidę neapdairų griežlės vaiką. Pastebėjęs grobį, jis lyg kulka šauna į jį ir pagauna ten pat ore be kovos. Savo namą žvirblinis vanagas įrengė netoli šilynų palaukės, sename varnos lizde. Jo mažuliai yra augštos kilmės vaikai, juos reikia penėti per visą vasarą, jų negalima be laiko išmesti iš lizdo. Vanagienė nuo sugautų paukščių rūpestingai nupešioja plunksnas ir tik tada paduoda savo ėdriai šeimai.

Kartais, kai pušyne pastebima kas įtartino, žvirblinis vanagas grėsmingai surėkia — “gi, gi!” Tada ir didysis vištvanagis iš tankynės jam garsiai ir veriamai atsiliepia — “kli, kli!” Abu žudikai, kiekvienas savo slėptuvėje tupėdamas, viešpatauja virš čiulbuonėlių priskambintos girios. Tada Dūdų pora baigia dudenti apie sunkų gyvenimą ir balsingajam šilo strazdui iškrinta švilpis. Net Čiepstas susirūpinęs pradeda šokinėti ant pirties stogo ir stebi pamiškę, ar ir vėl nereikės sprukti į senojo alksnio slėptuvę.

Valandėlę palaukęs, jis supykęs šaukia: “Visi ranką rankon, ranką rankon!”

Nedrįsdamas toli klaidžioti, senis žvirblis leidžia dienas Šilynų kieme su kvailėmis vištomis ir klausosi gaidžio kakarinės. Atsibodus vienodo gyvenimo, Čiepstas palenda po pirties pastogę ir liūdnamai čirška: "Žmona, žmona! Žmona, žmona!"

Karštos vasaros dienos jau išdegino kalneliuose žolę, ir šaltiniuose pievose išdžiūvo paskutinė drėgmė. Žvirblių čirškėjimui atsiliepia volungės beviltiškas maldavimas lietaus. Įlėkusi į drebulių ir alksnių gojelį, ji nusiminusi ilgai šaukia: "Mielas Dievuli! Mielas Dievuli!"

Pagaliau, kai Šilynų bernai pradėjo rugiapiūtę, Visagalis pasigailejo paukščio. Vieną popietę saulė, slinkdama už girių, jau anksti įsiriti į tamsiai dryžuotą apsiaustą. Ir kregždės nebeskraidė augštai danguje, bet, linksmi čilbėdamos, lakiojo žemai virš laukų ir pievų. Vakare kartu su banda jos grįžta namo ir, gaudydamos mašalus, šauna pro tvarto duris su savo ilgais sparnais vos neliesdamos Rainio nosies.

— Vagie, vagie, vagie!

Prietėmiu, kai tvanki naktis be rasos ir vėjo pridengia žemę, linksmos lakūnės nutyla savo lizduose.

Kitą rytą anksti lietaus ištroškęs paukštis vėl šaukia: "Mielas Dievuli, mielas Dievuli!"

Tačiau lietaus dar nėra. Saulė, atnešusi naujos dienos šviesą, pati įsivynioja į permatomą debesų apdangalą ir vos matoma rieda visą dieną per dangaus skliautą. Pageltę javų laukai su pasvirusiomis varpomis tylėdami banguoja švelniuose vasarmečio vėjuose.

Siuo troškiumu metu Čiepstas su savo skaitlinga šeima periasi klojimo peludėje, laksto pastogėmis, kur dar užsiliko pernykščių javų dulkės.

Ir senasis eigulis, atidaręs klojimo duris, lyg nuobodžiaudamas, vaikšto žiūrindamas iš kampo į kampą. Tada jis nutempia didįjį dvikinkį plūgą į kitą vietą, pastato prie sienos lengvasias medines akėčias, pakilnoja abi kryptis nežinodamas, kur jas padėti.

Čia pristoja pilkasis žvirblis su savo patarimu:

— Tempk šalin, tempk!

Bet eigulis nesiklauso plepio, Jis tvarko daiktus savo protu, kartkartėmis smalsiai pažvelgdamas pro klojimo duris į pilkuosius debesis.

— Ruošk vežimą, ruošk vežimą, bus lietaus! — Čiepstas vėl painiojasi šeimnininkui po kojomis.

— Štiš šalin, dykaduoni! Pradės čia prieš laiką kult!

Žvirblių būrys su triukšmu išpurpsi laukan.

— Čivit, čivit, kas per senis! Ar Čiepstas nėra tikras namų šeimnininkas? Ar jis neturi žinoti, kada rugiai piaunami, kada javų laukuose birsta grūdai? Bet visi jį išjuokia, paspiria koja, pavaro su šluota sakydami: štiš šalin, kur lendi, kiemsargi!

Pakolei Čiepstas pasipūtęs šokinėja prie klojimo durų, jaunoji karta lakioja nuo vieno kiemo stulpo ant kito, vis dar miklindama sparnus. Ir šnektutis, atsivedęs savo šeimą į lauką ir išsklaidęs

po rugieną, pats, užlėkęs ant stogo čiukuro, išdidžiai sušvilpia:

— Fiuvit, kiemsargi! Ko tu ten šokinėjai, ko čerški?

— Bręsta rugys, bręsta rugys! — žvirblis visą žinis atsiliepia.

— Lai bręsta! Aš tik švilpiu — fiu-vit!

— Švilpk, švilpk, badą prišvilpsi!

— Tegu bala! Aš išlekiu į saulės šalį, fi-u-vit!

— Aš šeimnininkas, aš pasilieku!

— Fiu-vit, tu tik kiemsargis! Tu prižiūrėk mano namą!

— Pašvilpk, pašvilpk!

Staiga nutrūksta šnekučio švilpis, paskubomis jis šauna į ažuolą. Ir juodšvarkio šeima su triukšmu peršvilpė per Čiepstą galvą, ir kūlvirščia, galvotrūkščiais subėga pro duris į klojimą vištos. Senis žvirblis, vos atsipeikęs, spursteli joms iš paskos ir čerška kiek išgali:

— Šeimnininke, šeimnininke!

Tuo pačiu akimirksniu į klojimą įkrinta didysis vištų vanagas.

— Šeimnininke, bėk! — dar sučerška Čiepstas ir, sparnais purptelėjęs, įplazda pro angą į peludę. Ir vištos dingsta kur galėdamos po akėčiomis, po klojimo padargais. Bet vanagas, trenkęs į vežimo tekinius greitai smūgiu, apstulbęs plasnoja savo sparnais.

Nė eigulis nebėga. Jis mikliai užkerta klojimo duris. Dabar jis žino ką daryti su žvejų kryptimis. Jis pagauna kryptį ir užmeta ją ant užpuoliko plačiai ištiestų sparnų.

— Dabar pagaliau tu esi mano naguose! — jis linksmi sušunka.

Vištvanagis, atsipeikėjęs po nelaukto smūgio, pradeda baisiai plazdėti. Bet tinklas yra naujas ir laiko, nieko nepadeda nei aštrūs nagai nei snapas. Beviltiškai pašokinėjęs, vanagas nukrinta ant žemės, išplečia kojas ir, bejėgiai kilnodamas sparnus, sunkiai dūsauja. Tačiau jo po tamsiai rudų antakių skliaustų apskritos akys dega giliu pykčiu. Jose nesimato nei sumišimo, nei baimės, jis tik su neapykanta žvilgčioja į seną vyrą, tarytum sėdėtų dar eglės viršūnėje. "Valdovas esu, valdovu ir pasiliksiu," galvoja didžiai kilmingas žudikas. "Nors ir visą amžių laikysi mane nelaisvėje! Aš nemaldausiu pasigailejimo, nešauksiu, mano garbė ir didybė to man neleids!"

Bet ir eigulis yra neperprašomas. Tvirta ranka jis uždeda ant sluogo dar ir antrą kryptį, apkrauna jas lentgaliais ir pagaliau atidaro klojimo duris. Šviečiant dienos šviesai, vanago akyse atsispindi žaliosios girios, tamsios eglų viršūnės ir laisvas platus dangus. Vištvanagis žiūri, bet nejudina sparnų.

— Dabar pagalvosime, ką su tavimi daryti! — sako rimtai eigulis ir išėdamas tvirtai uždaro klojimo duris.

Tamsiame klojime dar ilgai išsilaiko baiminga tyla. Tik po gero trūkio tamsiuose klojimo kam-

puose pradeda katėti išgąsdintos vištos.

— Čia griebė, čia krito, čia griebė, čia krito! — jos viena po kitos kudakina.

Gaidys pirmas išlenda iš po akėčių, blikčioja patamsyje akimis ir kraipo savo skiauterėtą galvą.

— Kas jis toks! Kas jis toks!

Vanagas pasipurto po graibštais kaip didelis rudas kamuolys. Didysis drąsuolis, tai pamatęs, apsikriai mauna pro durų apačią į šviesų orą. Ir plepės vištos, sparnus suglaudusios, išlenda viena po kitos iš visų klojimo užkampių ir pustekinos, puslakios bėga toliau nuo šios baisios vietos. Subėgusios į kiemą, jos pradeda sutartinai kudakinti:

— Kur tai regėta, kur tai girdėta, kur tai regėta, kur tai girdėta! Ei-kite padėti, ei-kite padėti!

— Kur protas, kur protas, kur protas!

Pagaliau ir Čiepstas išlenda nusigandęs iš peludės, nutupia ant vežimo gardies ir smalsiai sukinėja kaklą:

— Čiep, čiep, kuris čia galas?

Tyla. Iškilmingasis belaisvis, jėgas taupydamas, tingiai plasnoja sparnais, tačiau pilkai margą krūtinę, tarytum daugybe ordinų apsagstyta, jis išdidžiai laiko išstatęs prieš žvirblį.

— Kas čia yra,, kas yra? — Čiepstas nutupia šalia kryžių. — Tu biauzybė! Lyg vaikišcio paleistas akmuo, jis lekia prie klojimo durų. Atsarga gėdos nedaro, čia yra skylė, pro ją galima sprukti. Bet pastebėjęs, kad vanagas bejėgiai guli po kryžių, jis pradeda linksmai šokinėti ir išdidžiai čirkščioti:

— Jau pagautas, jau pagautas! Nors kartą vagis pagautas! (B. d.)

* * *

Fragmentas iš knygos "Dievo sodas".

Iš latvių kalbos vertė

A. Tenisonas

• KNYGOS

PUTINAS SESERS

ATSIMINIMUOSE

PR. NAUJOKAITIS

Vinco Mykolaičio - Putino kūrybą išsamiai jau yra nagrinėję keli autoriai: dr. J. Lankutis okupuotoje Lietuvoje, dr. J. Grinius veikalė "Veidai ir problemos lietuvių literatūroje" ir šio straipsnelio autorius "Lietuvių literatūros istorijoje". Tačiau išsamesnės poeto biografijos dar neturime: minėtuose veikaluose ir periodikoje paskelbtos tik kondensuotos enciklopedinės žinios. Štai dabar autentiškos biografinės medžiagos apie brolių poetą stengiasi duoti Australijoje gyvenanti jo sesuo **Magdalena Marija Mykolaitytė - Slavėnienė**. Jos rūpesčiu 1971 m. išleisti "Putino laišakai Australijon", o šiais 1977 m. "Nida" išleido jos parašytą knygą "**Putinas mano atsiminimuose**".

Autorė platokai atvaizduoja Putino ir savo gimtinę — Pilotiškių kaimą, Mykolaičių ūkį, apylinkių gamtą, pamini artimesnius gimines, kaimynus, ypač šiltai nutapo motinos ir tėvo paveikslus. Putino vaikystę ir mokymosi metus Gudeliuose, Marijampolėje ir Seinų kunigų seminarijoje atkuria iš motinos pasakojimų, iš paties Putino paskelbtų negausių atsiminimų, net iš romano "Altorių šešėly". Knygos branduolį sudaro betarpiški pačios autorės atsiminimai apie brolių. Ji taip pasisako įžangoje: "Daugiau kaip 20 metų buvau jo globojama, aprūpinama, gyvenau jo asmens artumoje ir turėjau išimtinę galimybę jį stebėti, pažinti jo būdą, matyti jį ne tik džiaugsmo, sėkmės, bet ir liūdesio bei nusivylimo momentais. Minėtasis laikotarpis sudarys mano atsiminimų branduolį" (7 psl.).

Sesuo pasakoja, kaip ji persikėlė į Kauną, į "Saulės" rūmus Putino globoje, kaip paskui apsigyveno ir jo paties erdvesniame bute. Rašo, kas lankydavosi Putino namuose, su kuo poetas santykiavo: su profesoriais, rašytojais, studentais. Parodo ir jo tolimą nuo kunigo pareigų, užsimezgusią draugystę su būsimąja žmona Emilija Kvedaraite, Salomėjos Nėries globą. Paliečia ir "Altorių šešėly" rašymo aplinkybes ir visuomenės įvairią reakciją kūrinių išleidus. Sustojama ir ties savo namo statyba Vaižganto gatvės nuošaliai kampelyje, ties materialiniais vargais ir rūpesčiais. Jautriai atvaizduota pirmoji bolševikų okupacija, skaudūs Putino ir kitų patriotų išgyvenimai. Su antros bolševikų okupacijos pradžia nutrūksta autorės betarpiškas ryšys su broliu, nes ji išvyksta į Vakarų, o Putinas išdrįsta pasilikti Lietuvoje. Putino gyvenimą

bolševikų okupuotoje Lietuvoje autorė ryškina jo poezijos citatomis, žiniomis iš negausių ir užsifruotų laiškų. Tačiau ir šie negausūs šaltiniai sukuria poeto gyvenimo ir kūrybos tragiką. Atvaizduotas ir Putino sveikatos silpnėjimas, jo ligos, paliegimas ir dvasinė stiprybė, prasiveržusi atviresniu kūrybos žodžiu, neglostančiu okupanto sukurtos tiranijos. Pagaliau Putino mirtis Kačerginės vasarvietėje ir jo laidotuvės Vilniaus Rasų kapinėse.

Autorė sumaniai atkuria ir tuos Putino gyvenimo laikotarpius, kurių ji pati negalėjo stebėti betarpiškai. Tai studijos Petrapilio Dvasinėje Akademijoje, pirmųjų kūrinių išleidimas atskiromis knygomis, stipendija, Amerikos lietuvių stipendija tolimesnėms studijoms Šveicarijos Friburgo universitete, mokslinė disertacija daktaro laipsniui gauti, ruošimasis profesūrai Miuncheno universitete, pagaliau profesoriaus pareigos Lietuvos universitete Kaune. Visa tai atkurama pasiremiant įvairiais dokumentais, laiškų ištraukomis, artimųjų liudijimais, poezijos citatomis.

Atsiminimai parašyti gyva, lengva kalba, su lyrine šiluma, bet ir su dalykiniu tikslumu. Knygą perskaičius, lieka gana gyvas ir spalvingas didžiojo mūsų poeto Putino paveikslas. Smalsų skaitytoją be abejonės dominuoja kad ir subtilesnio Mykolaičio vedybinio gyvenimo atskleidimas, poeto gyvenimo saulėleidžio kūrybą gaivinti tyra romantiška meilė savo literatūrinio darbo asistentei ir kita. Atsiminimuose nerandame nė ekskomunikos atšaukimo dėl civilinių profesoriaus sutuoktinių. Įvairūs gandeliai, o gal kartais ir pagražinti prisiminimai, yra pasklidę išeivijos lietu-

MAGDALENA MARIJA MYKOLAITYTĖ —
SLAVĖNIENĖ

viuose. Gal autorė ir šioje srityje turi daugiau patikrintų žinių? Gal jas kada nors ir atskleis ateityje, nes yra pažadėjusi paruošti ir atsiminimų antrąją dalį. Bet ir ši pirmoji dalis yra didelis spalvų ir šviesos šaltinis gyvam V. Mykolaičio - Putino paveikslui. Knyga išleista gražiai, su daug nuotraukų, gerame popierėje, tik spaustuve galima pabarti už gausias korektūros klaidas.

M. M. Mykolaitytė - Slavėnienė, PUTINAS MANO ATSIMINIMUOSE. Išleido "Nida" (2 Ladbroke Gardens, London, W11 2PT, Gt. Britain), 1977 m., 452 psl., kaina \$8 ("Nidos" nariams — \$6).

SLAVĖNŲ ŠEIMA AUSTRALIJOJE

LIETUVOS KAIMAS ATSIMINIMUOSE

AVA SAUDARGIENĖ

Lietuvos kaimas yra jauges į lietuvių sielą, o gal priešingai, mes jaugės į Lietuvos kaimą. Net ir tie, kurie mieste gimę ir augę, glaudžiai susiję su kaimu. Kaimo grožis, jo mistiškumas išugdė didelę meilę numylėtai žemei, srauniai tekančioms upėms, tamsiems ežerams, paslaptinai ošiančioms girioms.

Lietuvos kaimas išaugino didvyrišką tautą ir jos poetus, kūrėjus, kurie kalba numylėtos žemės kalba.

Lietuvos kaimo grožį atradau M. M. Mykolaitės-Slavėnienės knygoje „Putinas mano atsiminimuose“. Su autorės sutikimu, pabandyti duoti kaimo vaizdą, plačiai nupieštą knygoje.

Skaitydama pirmuosius puslapius M. Slavėnienės prisiminimų, pajutau kažką artimo, giminingo. Rodos, Lietuvos miškas atėjo į mano kambarį prie Pacifiko; suskambėjo „... įvairiausiais paukščių balsais. Ta įvairia-instrumentinė simfonija tęsiasi ištisą dieną. Gegutė ypač buvo mylima dėl savo graudaus balselio.“

„Ankstyvuoju pavasario metu pamiškio balose varlės ir visokiausi turkliai keldavo jau ne tokio aukšto muzikinio lygio koncertus.“

Tai ne vien autorės vaizduojama aplinka, kurioje augo brolis poetas, bet jauti pats savo augimą lietuviškoje gamtoje, lydima paukštelių čiulbėjimo. Gal dėl to tie kaimo vaizdai tokie brangūs, nors to kaimo nepažįsti, niekad jos nematei. Susižavi sodų žydėjimu, kuris pripildytas nusirpusių vyšnių. Raudonos uogos traukte traukia jas skinti, valgyti. „Kaip neatsigaivinsi sauja prisirpusių vyšnių, kai jos pačios siūlosi, nusvirusios per kaimyno tvorą, braukia tau stačiai per nosį? Net žvirbliai, linksmi čirškėdami, kelia vyšnios puotas.“

Koks turtingas lietuviškas sodas obuoliais! Ne enciklopediškai, bet sodriai išskaičiuotos obuolių rūšys. Kokių ten nebūta: „Dvi alyvinių rūšys — baltųjų ir dryžukų — patys ankstyviausieji; cukriniai — sekė alyvinius; saldiniai — tvirti, ilgai išsilaiką; rūkštiniai — labai sultingi, tin-ka vynui gaminti; raudonukai — gerai sunokę, labai skanūs, labai raudoni, išpūdinga sodo puošmena; renatai, cibuliniai — tvirti, žieminiai; stulginiai — labiausia mūsų mėgiami, saldžiarūkščiai, truputį gelsvi, prinoksta vėlokai rudenio, tvirti, gerai išsilaiką iki kito vaisiaus. Kriaušės: „kriaučinės“ — ankstyvosios, minkštos, saldžiarūkštės; dūlios — visoje apylinkėje labai mėgiamos, didelės; saldžiukės — visada tvirtos, labai tinkamos virti su bruknėmis; poniškutės — nedidelės, saldžiarūkštės, rudeninės. Slyvų buvo daugiausia vengrinių

— „vengerkų“. Labai tinkamos uogienės virimui.“

Graudulys ima beskaitant, norisi raudoti, kur dabar tie sodai, kurie saugojo sodybą nuo šiaurės vėjų, lietaus ir pūgos, teikė grožį ir derliaus džiaugsmą, ugdė meilę? Bekiemiai, beveidžiai... Kolchozų gyvenvietės yra tik gyvenvietės pramiegoti, prabūti žemiškam gyvenimui skirtą egzistenciją, be sielos pragiedrulių. Autorė tai jaučia. „Ir štai tu susyk patiri visą to gyvenimo žiaurumą“ — pareiškia Putino žodžiais. Bežiūrėdama i dabar gautą tėviškės nuotrauką, autorė sielvartauja: „Anolaikinės darnios, tėvo ir visos šeimos rūpesčiu bei darbu sukurtos, sodybos jau tik likučiai. Didžiojo kluono, ant kurio garnių išdidi pora buvo įsitaisiusi savo „pilaite“, visiškai nėra. Iš dviejų eilių tvartų — vienos eilės likutis.“ Koks baisus lietuviško kaimo likimas! Su autore visi šaukiame: „Ak, mūsų tėviškėlė!... O ir viso Pilotiš-

kių kaimo, aišku, ir visų kitų Lietuvos kaimu, toks pat likimas, kaip mūsų tėviškės...“

Lietuviškas sodas poetui teikė daug džiaugsmo, daug mielų nuotai-
kų, poilsio. Jis žadino svajones ir il-
gesį. „Sode jis pasirinkdavo skanesnį
obuolį ar kriaušę, ar didesnę, geriau
išsirpusią vyšnią. Vakarais kartu su
sodo medžiais, su svyruojančiais kiemo
beržais, su „ulytėlės“ žilagalviais
gluosniais klausydavosi Pilotiškių
kaimo jaunimo dainų atplaukiančios
melodijos, nuostabios bylos“. Argi ne
visų mūsų „kaimas“ kalbėjo nuosta-
bia kalba?

O koks žavus Lietuvos sodžius žie-
mą, kai rašo autorė: „Paprastai ir
šermukšnio ir putino uogų rasdavome
prikritusių ant baltos sniego paklo-
dės. Šermukšnio uogos — stambesnės,
kietesnės, labiau oranžinės spalvos ne
raudonos; putino gi — minkštos, put-
nios, dažnai pratrūkusios, raudonomis
sultimis išigėrusios į sniegą — lyg
kad kraujo būtų pritaškyta...“

„Šie du raudonuogiai buvo graži ir
vienintelė mūsų sodo puošmena žie-
mos metu. Pravažiuojant... iš kele-
lio įsukus į savo lauko kelelį, kiekvie-

SUVALKIJOS KAMPELIS

na sykį akys mėgdavo pasigėrėti šiuo raudonskruosčiu sodo kampeliu, kuris kvėpavo gyvybe tarp visų kitų pa juodusiu sodo medžių."

Suvalkijos lygumų grožį pabrėžia iš aplinkos išsiskiriantis kalnelis, upe lis ar miškelis. Autorės prisiminimuose ryškūs "šiaurinėj galulaukėj stūksas kalnelis". Jis "buvo per aukštas į jį įkopti su žagre, ariant lauką — paversti jį dirbama žeme . . . Kalnelio visas paviršius buvo padengtas baltais mažyčiais, panašiais į krušą — stambias kruopas — akmenėliais . . ." Kiek daug tokiu kalnelių Lietuvos kaimai ir mūsų ilgesniuose prisimini muose!

"Visu lauko gėlių atbudimo metu, Kruškalnis taip pat pasipuošdavo savo gėlytėmis: kvepiančiais čiobreliais, vėdrinėliais, tik ant jo vieno randamomis kačpėdukėmis."

Taip, kiekvienas Lietuvos kaimas turi savo kalniuką, iš kurio matosi plačios apylinkės siūbuojantys laukai, giraitė ar tamsus ežeriukas. Vaikai kalnelis atrodė didžiulis kalnas, o augant mažėjo, mažėjo. Tamsi giria baugino neišaiškinta paslaptimi, o užaugusiam buvo namai. Frontui kruvinai besistumiant per paliktus žaliuosius laukus, per niokojamas tėviškes, miškas buvo žmonėms, taip gyvu liams saugus prieglobstis."

Kaip artimas miškelis, taip kapai sudarė nedalomą dalį kaimo. Tai ant ra sodyba, apie kurią autorė rašo: "Tirštai priaugusiuose įvairių lapuočių medžių Gudelių parapijos kapuose, . . . nuošali vietelė pasirinkta . . . kaimo amžinąja kuklia tėviškele, ma žąja sodybėle". Tą sodybėlę puošė, prižiūrėjo artimieji, kaip tai mini au torė: "vis jį atnaujindavome, ankstyvais pavasariais apšodindavome na šlaitėmis, žiemkentukais, saulutėmis; vasarop atnešdavome mamos myli mausiu gėlių, vadinamų nekaltybėmis, švelniais, puriais, baltutėliais žiedeliais. Apstatę kapą ir pasimeldę prie jo, apeidavome visus kapus, pasižiūrėdavome paminklus, antka pius . . ."

Kiekvieno skaitytojo prisiminimuose Lietuvos kaimas žiema — tai atvi rukas, iškirptas iš gražiausio albomo; man, jau ketvirtį šimtmečio gyvenan čiai po Pietų Kryžiumi, sausoje Aus tralijoje, Lietuvos žiema buvus gra žiausia pasaka. Šios pasakos vaizdelį radau M. Slavenienės knygoje. "O kaip smagu, šilta ir gražu tame šile!" džiaugiasi autorė. "Rogutės, rodos, pa čios bėga lengvu baltu keliu. Po mis tiškos tvankios ankštumos — kaip čia erdviu, kaip nuostabu tame baltąja pasaka virtusiam šile! . . . Pušys nuostabiai vienodo ūgio. Visos vieno dai lieknos. Visos vienodais vainikša kiais, ant kurių aukštai iškėlę laiko balta sniegą . . . Kur-ne-kur po sniegu pūpso kadugiai — kaip kokie fantas tiški, įvairiausių formų minkštasuo liai."

"Per ją rogių kelio kaip ir nėra. Jei kartais būna kokios silpnos vėžiukės

— tai ir viskas. . . . Jei kelias geras — sniego ne per daug, ne per mažai, tada rodos, taip važiuotum, ypač per šilą apsaugotiems nuo žiemšų vė jų . . . Rogėms pamažu šliaužiant, pu šys ir kadugiai tarsi dar arčiau prie mūsų sėlina, ir tampa dar nuostabes ni savo žiemšku grožiu."

" . . . laukas už sodo atrodydavo kaip kokia baltoji pasaka," kartoja autorė. "Pusnynai iškildavo virš šiaip jau ne žemos, žiogrelinės sodo tvoros. O ir pačiame sode, ypač pievelėje prie šulinio, būdavo nepailstamų vėjų prie nešta sniego tiek, kad galėtų į jį nu grimsti suaugęs žmogus. Tekanti saulė ant tų pusnynų, rodos daugiau užmesdavo savo spindulius, nes pusnynų viršūnės lyg kokiomis žiezirbomis apsipildavo. Sodo medžiai, kaip išties tomis rankomis, šakomis susisiekdami stūksdavo apdengti spigliuotu, blizgančiu šerkšnu."

Ekonomiškai Lietuvos kaimas spar čiai pradėjo augti išėjus į vienkie mius. Mažos, šiaudininiai stogais tro bėlės — tai liudininkai skurdžios baudžiavos ir caristinės Rusijos laikų buities. Autorė rašo: "Mūsų prosene liu ir seneliu kartos turėjusios eiti baudžiava." Išėjus viensėdžiais, "En tuziastingai puoselėjo ir dailino nau jąja vienkiesmąją sodybą. Rūpes tingai prižiūrėjo savo tėvo užvestąjį soda, prisodino ir ne vaisiniu mede lių . . . Kelio į kiemą pašaliu nuo vakaru pusės išrikiavo visą eilę pil kaplaukiu gluosneliu . . . Čia pat prie vartu, gluosnelių eilei pasibaigus, — plačiasakis, gražialapis klevas."

Kaimo vaikai sėmėsi išmintį iš tėvų ir gamtos, o taip pat, nežiūrint kartais tolimo kelio, lankė mokyklas. Baudžiavos laikais ir rusiško caro globoje kaimą gaubė tamsa, bet ne tokia bedvasė kaip kolchozu laikotarpiu. Ūkininkai savo vaikus leido į tolimas mokyklas, kurių vaikai, užau gę kaimo vienvietėje bijojo. "... Lie tuvai, anuometinė rusiškoj-caristinė mokykla buvo lyg kokia pabaisa. Kai mo vaikai pradėdavo mokyklą lankyti visiškai nemokėdami rusiškai, o visi mokomieji dalykai buvo dėstomi rusų kalba." Vaikas buvo žiauriai traktuojamas: "plakamas liniuote per dleną, už ausų tąsamas, klupdomas, nykš čiojamas. Nuo smūgių nelaimingojo delnas ištindavo kaip paduškėlė. V ai kas verkdamas, maldaudavo, visa mo kyklas sustingdavo iš baimės." Koks bailsus buvo kelias į mokslo, prievarta brukama svetima kalba! Kiek žinoma ir dabar prievarta brukama rusų kal ba.

Lietuvos ūkininkas buvo darbštus, sumanus, pilnas meilės žemei ir savo gyvulėliams. I vienkiesį įdėjęs visą savo sielą. Autorės aprašyme savo tėvo randame charakteringą ūkinin ka. Jis buvęs "kieto charakterio, atkaklus, dažnai šiurkštoka, bet ambicingas, visomis įėjomis siekiąs savo šeimai gerbūvio."

"Tik tvirta tėvo valia, tik dideliu darbštumu, jo intuityviu tikrųjų ver-

tybių supratimu ir jų siekimu, Pilo tiškių Mykoliaičiai galėjo išsilaikyti toje nepašlijusioje lygmeje iki naujo sios vergovės, okupantui vėl pradėjus Lietuvos naikinimo darbą."

Kokia baisi tragedija tokios sielos valstiečiui atsidėti tėvų žemės, gra žios sodybos ir eiti į kolchozą! Iš jo atimta ne tik sodyba, bet gyvenimo prasmė ir pagaliau nužmogintas, pa verstas besieliu robotu.

Neatširiama šeimininko draugė, kaimietė motina: "Buvo jautri, gili, rūpestinga. Kiekvieną darbą stengėsi atlikti kiek galima geriau, ir darbai jai sekėsi. Jos lininis ar vilnonis ver palas būdavo nepaprastai plonas ir lygus . . . Nevienas elgeta, užsukęs į mūsų namus, neišėdavo negavęs už darėli — lašinių ar kitokios mėsos gabalėlį . . . Nors tylutė, ir kukli, bet sug bėjo vadovauti šeimai."

Jų našta buvo sunki, bet nešė ją lai mingi, nes švietė sodybų grožis, meilė savo žemei ir dvasinis kilnumas, kurį niveliuoja kolchozų getas.

"Putinas mano atsiminimuose" — tai ne tik atsiminimai apie poetą bro lį, bet apie rusiškojo imperializmo persekiojamą Lietuvą, tai aprašymas kaimo, kokio jau nebėra. Autorės pri siminimai yra brangūs lietuviškojo kaimo turtingu aprašymu, nes gra žus, laimingas Lietuvos kaimas oku panto smurtu paverstas beveidžiu, be sieliu kolchozu, kad karštai savo žemelę mylintys sūnūs neraudotų tre miamiai.

MOTERS BALSAS

"Jos balsas buvo toks švelnus, ma lonus ir žemas," rašė Shakespear. "Puikiausias moters požymis."

Iš tikrųjų tai puikiausias požymis. Ypač, jei ta moteris yra mokytoja ar motina. Tas balsas vadovauja ir ruošia vaikus gyvenimui, ir jo įtaka gali likti visam laikui. Tik pagalvok ir pri simink, kuriu mokytoju malonus pri siminimas liko atmintyje? Ar tie, ku rie barėsi ir pyko, kurie šaukė? Ar tie, kurie galėjo palaikyti tvarką ra miai ir susilaikančiai?

Yra sunku nešaukti ant vaikų, ypač kol jie maži ir namų ruošos problemos ir visi kiti gyvenimo sunkumai susi renka tuo pačiu laiku. Nejučiomis moteris pasijunta nusivylusi, susijau dinusi ir pervargusi. Bendrai moterys nenori būti tokios aštrios, kaip jų balsų skambesys. Dažniausiai yra tik įpratimas garsiai kalbėti. Viena jauna motina kartą prisipažino: "Aš išmo kau kontroliuoti savo balsą. Galiu kal bėti taip tyliai, kad visi turi atkreipti dėmesį, norėdami išgirsti, ką aš sa kau. Ir, kai aš išgirstu moterį šau kiančią ant savo vaiku, pagalvoju: O, nešauk! Taip baisiai skamba tavo žo džiai visiems. Kad tu galėtumėi pa klausyti nors minutę ir išgirsti save!"

. . . . Jos balsas buvo toks švelnus, malonus . . . puikiausias moters po žymis . . .

Vertė B. V.

• MOTERYS PASAULYJE

M. Balkauskaitė (dešinėje) ir dail. H. Žmuidzinienė, York'as, Anglija. 1949 m.

A.A. MARIJĄ BALKAUSKAITĘ PALYDINT

Tik dabar pasiekė liūdna žinia, kad pernai kovo 10 Glagow'e, Škotijoje, po trumpos ligos mirė Marija Balkauskaitė. A.a. Marija gimė 1907 sausio 6 Vilkaviškio aps., Pajavonio v., Kunigiškių kaime. Pačioje savo kūdikystėje su tėvais, persekiojamais už revoliucinę veiklą, 1907 metų pabaigoje atsirado Škotijoje. Suaugus stojo į lietuvišką veiklą ir iki 1945 m. buvo Anglijos Moterų Draugijos sek-

Baltų meno parodos rengėjos, iš k. dail. H. Žmuidzinienė, estė ir M. Balkauskaitė, York'as Anglija, 1949 m.

retorė. Lietuvių Enciklopedija, pasiremdamas 1948 m. "Žingsniais" Nr. 12, p. 2-22, velionę apibūdina šitaip:

1944-1945 lietuvių tremtinių mėsoms atsidūrus Vak. Vokietijoje, Balkauskaitė iš Škotijos virto viena pirmųjų tremtinių globėjų, organizuodama jų pašto siuntinėjimą į visas laisvasias šalis ir surišdama juos su jų giminačiais užjūryje, siuntinėdama jų skundus, memorandumus ir kitus raštus pasaulio galybėms, aprūpindama juos drabužiais ir kt. ir tarpininkaudama efidavitų gavime. Dėl tokios jos veiklos Vokietijos Buxtehudes Lietuvių Raud. Kryžius 1946. III. 17 ją išrinko garbės nariu.

Be šių L.E. duomenų, yra žinoma, kad a.a. Balkauskaitė labai uoliai padėjo 1949 m. suruošti Scottish League for European Freedom organizuojamą baltų meno parodą Škotijos sostinėje Edinburg's ir York's, Anglijoje.

Tarsi nujausdama savo žemiškos kelionės netolimą užsklendimą, Balkauskaitė 1976 liepos 18 atsiuntė Lietuvos gen. konsului Toronte savo dokumentaciją, prašydama ją, jei bus verta, perduoti archyvu. Toje dokumentacijoje tam tikru laipsniu atspindi lietuvių pabėgėlių Vokietijos Anglų zonoje gyvenimas, ju nuotalkos ir kartu jos lietuviškoji veikla bei sentimentai (dokumentacija 1976. VIII. 5 buvo persiusta Pasaulio Lietuvių Archyvo tvarkytojui Chicagoje).

Savo laiške, lyg pasiguosdama, prastaria, jog "jaučiasi laiminga išlikusi, savo galvosena, kalba ir meile Tėvynei, ištikima Lietuvos dukra."

Didžiausią vertybę — ištikimybę savo tautai — išsaugojusi, ilsėkis Brangi Tautiete, amžinoje ramybėje.

KORPORACIJOS "GIEDRA" AUKSINIS JUBILIEJUS

1977 metų rugsėjo 25 diena ilgainiams giedrininkų atmintyje. Tą dieną korporacijos narės atšventė savo korporacijos 50 metų gyvavimo sukaktį.

Iškilmės prasidėjo Šv. Mišiomis, kurias atnašavo ir tai progai pritaikytą pamokslą pasakė korporacijos dvasios vadas kun. P. Garšva. Po Šv. Mišių visos korporantės susirinko Jaunimo Centro sodelyje bendrai šeimos nuotaukai. Ir koks gražus būrys šaunių moterų išsidėstė žaliojoje vejoje! Nuo jaunučių studenčių iki brandaus amžiaus pasiekusių korporacijos steigėjų!

Pavakariais į Jaunimo Centro didžiąją salę rinkosi šventiškai pasipuošę giedrininkės ir jų jubiliejaus svečiai iškilmingai akademijai ir vaitėms. Pilnutėlę salę svečių pirmiausia pasveikino Korp. Giedros pirmininkė Emilija Vilimaitė, vakaro programai vadovauti pakviesdama korporantę Vidą Gilvydienę. Sugiedojus Lietuvos himną į sceną pakviestas kun. P. Garšva sukalbėjo invokaciją. Lietuvos Generalinė konsulė J. Daudžvardienė uždegė scenoje stovinčią auksinę jubiliejaus žvakę, kaip simbolį degančios meilės Tėvynei Lietuvai. Savo sveikinimo žodyje konsulė linkėjo sekančius jubiliejus švęsti Tėvyneje. Šventės proga buvo gauta daug sveikinimų iš įvairių organizacijų ir pavienių asmenų, tačiau esant laiko stokai sveikinimai buvo tik suminėti, o jų tekstai buvo iškabinti parodėlėje, kuri vyko gretimose klasėse. Parodėlėje atsispindėjo visos Giedros 50 metų veiklos laikotarpis, pajavirintas korporančių nuotaukomis ir meniškais darbais. Parodėlę suruošę giedrininkė Alicija Rugytė.

Toliau į sceną buvo pakviesios kandidatės, būtent: Lilija Nastonaitė, Jūratė Jasaitytė, Irena Jurjonienė, Mirga Valaitienė ir Loretta Plienaitė. Davusios žodį ir priėmusios korporacijos spalvas, jos tapo pilnateisėmis giedrininkėmis. Naujoji giedrininkė Lilija Nastonaitė savo žodyje pasižadėjo gyventi ir dirbti pagal korporacijos principus. Besidžiaugdama didėjančia Giedros šeima jas sveikino Emilija Paliokienė.

Siuo metu į sceną buvo iškviestos Alicija Rugytė, Emilija Paliokienė, Emilija Vilimaitė, Albina Dumbrienė ir Elena Juknevičienė, kurios šio auksinio jubiliejaus proga už ypatingus nuopelnus korporacijai, aukojant savo jėgas Dievui ir Tėvynei, buvo pakeltos į garbės nares, išteikiant joms garbės pažymėjimus. Visos garbės narės prieš 50 metų dar jaunutės studentės, buvo ir pirmosios šios korporacijos steigėjos.

Į sceną buvo iškviestos ir kitos jubiliatės: Elena Masaitienė, Kunigunda Keblinskienė, Ona Mackevičienė, Ona Pankienė, Stasė Pautienienė, Bronė Pabedinskienė, Aldona Bulo-

Giedrininkių šventės dalyvės (nuotr. J. Jasinevičiaus): garb. narei **M. Rudienė** spalvas sega **dr. P. Kisieliū**s, scenoje matyti — **E. Paliokienė**, **O. Paukienė**, **K. Keblienskienė**, **A. Dumbrienė** ir **A. Rūgytė**; (viršuje) prisiekia kandidatė **J. Jersaitytė**, stovi — **E. Paliokienė**, **L. Plienaitė**, **J. Paliokaitienė** ir kun. **P. Garšva**

tiennė ir Marija Lušienė, kurios už savo nuopelnus organizacijai buvo atžymėtos pagerbimo adresais. Keleta jubilaičių, dėl didelio atstumo į šventę nebuvo atvykusios. Ateitininkių Federacijos vadas dr. P. Kisieliūsis prisegė garbės narėms ir jubilaitėms rozetes, sukurtas iš korporacijos spalvų, o kun. P. Garšva įteikė specialius žymenis. Garbės narė Emilija Dumbrienė padėkos žodyje pasižadėjo į pensiją nepasitraukti, bet ir toliau uoliai dalyvauti korporacijos veikloje.

Į garbės nares už nuopelnus katalikybės ir labdarybės srityse ir už jos plačią visuomeninę veiklą lietuvių tarpe ir pavergtos Tėvynės labui buvo išrinkta ponija Marija Rudienė. Jai buvo įteikta korporacijos spalvos ir garbės pažymėjimas. Savo padėkos žodyje Marija Rudienė dėkojo už jai suteiktą garbę ir pasižadėjo savo pagalbą korporacijai.

Pagaliau į vakaro svečius prabilo Ateitininkių Federacijos vadas dr. P. Kisieliūsis, kuris panagrindė svarbiausius ateitininkų principus, pasidžiaugdamas, kad giedrininkėms ypatingai nesvetimas visuomeniškumo principas. Giedrininkių galima rasti įvairiose tarybose, valdybose ir daugelyje kitų vadovaujamų pozicijų. Primindamas, kad "Jūsų rankose yra ateities geidra", baigė savo žodį Federacijos vadas.

Prieš apleidžiant sceną, jaunosios korporantės užsidedė žvakes nuo simbolinės liepsnos ir sujungė visus vakaro svečius bendrai nuotakai, uždegdamos žvakutes ant svečių stalų.

Tolimesnėje programos eigoje giedrininkė Julija Lungienė pateikė korporacijos veiklos apžvalgą, primindama, kad korporacija savo veiklą pradėjo 1927 metais su prof. S. Šalkauskio sugalvotu šūkiu — "I kalnus, į viršūnes". O iš tikrųjų nemažai atlikta per šį pirmąjį penkiasdešimtmetį!

"Šiais metais sueina 100 metu nuo rašytojos Šatrijos Raganos gimimo", kalbėjo vakaro pranešėja Vida Gilvydienė, scenon pakviesdama Stasę Petersonienę svečius arčiau supažindinti su šia žymia auklėtoja ir humaniste. Šatrijos Ragana buvo pirmoji korporacijos garbės narė. Savo paskaitoje prelegentė labai įdomiai išnagrino šią nepaprastą asmenybę, pasidalindama savo asmeniškais išpučiais ir pergyvenimais. Ištraukas iš Šatrijos Raganos kūrybos paskaitė aktorė, giedrininkė Živilė Numgaudaitė, pati ypatingai vaizdžiai suvaizdindama Mariją Pečkauskaitę.

Solistė, giedrininkė Dalia Kučėnienė savo programą pradėjo su arija iš Wagnerio operos Tanhaeuser "Jūs, brangieji rūmai, sveikinu jus", kurioje ji džiaugėsi matydama tiek daug brangių svečių. Savo puikiai atlikta

programą solistė baigė Kuprevičiaus "Lakstingalos giesmę", ilgėdamasi dainuoti savo gimtojo Lietuvos. Solistei akompanavo Čikagos Konservatorijos dekanas, pianistas dr. Enrique Arias.

Vaišių metu buvo pakeltos šampano taurės, sugiedota Ilgiausių Metų ir užpūstos jubiliejinio torto žvakutės. Jaukioje vakaro nuotaikoje poros dar ilgai sukosi šokio sūkuryje ir svečiai dalinosi šventės išpučiais.

Vida Gilvydienė

* * *

Lietuvių Dailininkių D-jos paroda vėl vyko Čikagoje nuo lapkričio 18 iki gruodžio 4 d. Šios moterų dailininkių parodos darosi tradicinės ir yra gausiai visuomenės lankomos. Linkime sėkmės!

Keramikė Sofija Pacevičienė ir dail. **Irena Šimonelienė** surengė Toronte, Anapilyje savo kūrybos parodą. Išstatyti buvo įvairūs piešiniai ir gausi keramika. Ypatingai keramika pasižymėjo tematikos ir formos įvairumu, kuriuose buvo įvestas ir lietuviškas ornamentas. S. Pacevičienė yra dalyvavusi grupinėse parodose su kitom keramikėm, šioje parodoje ji pasižymėjo, kaip meniškai brandi kūrėja.

Gedimino menė, Liet. Namuose Toronte, kurioje LN Moterų Būrelis dažnai ruošia įvairius kultūrinius renginius. Nuotraukoje — Mot. Būrelio pirm. **A. Jankaitienė** ir **D. Trakymienė**

Sol. E. Andriulienė

Rašytoja J. Narūnė - Pakštienė, ruošia knygą apie moteris gimusias iki 1905 m. ir baigusias augštąjį mokslą užsieniuose. Knygos leidėjos yra New Yorko Liet. Moterų Klubo atstovybė. Turintieji dokumentinės medžiagos ir fotografijų prašom siųsti: J. Narūnė, 421 Collins Ave., Miami Beach, Fla., USA, 33139.

Sol. Elena Paulauskaitė-Andriulienė, gyv. El Paso, Texas, yra pasižymėjusi operetės dainininkė. Savo teatrinę karjerą pradėjo Kauno balete, vėliau šoko Tautiniame Ansamblyje, Vilniuje. Iseivijoje pradėjo lavinti balsą. El Paso mieste ji yra plačiai žinoma ir dažnai dalyvauja įvairiuose muzikalinuose pastatymuose. (Nuotraukoje "No No Nanette" operetėje).

Dail. D. Stončiūtė-Kuolienė ir vėliau dail. G. Zumbalienė buvo suruošusios savo individualias kūrybos parodas Toronte, kurios praėjo su dideliu pasisekimu.

Dail. Danguolė Stončiūtė - Kuolienė savo studijoje darbo metu

Toronto

Lena Valaitis, pramoginė dainininkė Vakarų Vokietijoje, yra labai mėgiama. Šiais metais ji pateko, kaip vienintelė moteris, į populiariausių (hitparade) dainininkų dešimtuką

ŽMONĖS IŠ KITOS PLANETOS

Vakar aš mačiau dar vieną marsietį. Tai jau penktas šią savaitę. Iš tikrųjų, gal jie ir iš kitos planetos, bet tikrai žinau, kad jie nėra mūsų žmonės, nors apsirengę ir atrodo kaip mes. Aš nežinau, kaip jie čia atsirado. Gali būti, kad jie čia neseniai atvykę, nes dar nemoka elgtis taip kaip mes.

Pavyzdžiui, paskutinis, kurį aš mačiau, buvo apsirengusi kaip padavėja. Ji atnešė mums užkandį mažame restorane. Aš supratau, kad ji ne iš čia, kai pastūmė mums atgal paliktus pinigus už patarnavimą ir įpylė dar po vieną puodelį kavos be atlyginimo.

Mačiau dar ir kitą — senyvą moteriškę krautuvėję. Stovėjau kokį pusvalandį, pasiėmusi medžiagos gabalėlį, kad galėčiau ką nors panašų pritaikinti, laukdama pardavėjos pagalbos. Bet pardavėja praėjo pro mane ir paklausė tos senyvos moters, ko ji norėtų. "Ji buvo prieš mane", atsakė rodydama į mane. "Aš niekur neskučiu".

Ir dar buvo taksi vairuotojas, kuris nepasakė, kad neturi gražos, kai padaviau dolerį už 75-kių centų kelionės mokestį. O kai daviau dešimt centų virš kainos, maloniai padėkojo. Naujas žmogus važinėjantis su vyrais, kurie surenka šiukšles, taip pat vienas iš jų. Jis visada ramiai gražina tuščius šiukšlių kibirus ir dar dangčius uždengia, kaip turi būti.

Aš manau, dar vienas vaikštinėja, kaip laikraščius išnešiojantis berniukas. Jis atidžiai numeta laikraštį ant verandos, o ne į rožių krūmus. Vieną kartą jis nepataikė, tikėkit manim, atėjo 40 pėdų iki darželio, ištraukė laikraštį iš gėlių lysvės ir padėjo į vieta.

Aš manau, jūs suprantate, ką aš noriu pasakyti? Jie atrodo kaip mes, rengiasi kaip mes, tik dar neišmoko elgtis kaip mes. Aš nežinau, kaip jie planuoja užimti mūsų žemę ir kada? Bet ar tai nebūtų geras dalykas, kad taip atsitiktų?

Vertė B. V.

. . . rašo apie mus . . .

AR JAU IŠSILAISVINAI?

Mes, moterys, nutarėm išsilaisvinti. Moters teisės vienas dalykas, bet išsilaisvinti iš moteriškos prigimties, motinystės ir susilyginti su tais šovinistais vyrais yra kitas reikalas.

Aš dar neišsilaisvinau ir vargstu vyro išnaudojama. Jis dirba diena iš dienos tą patį darbą kaip automatas, tuo pačiu laiku keliai, tuo pačiu laiku važiuoja į darbą, neša šiukšles, kasa sniegą ir, atrodo, turėtų jaustis labai prakilnus ir pilnas dvasios peno, nes užpildo savo buitį prasmingumu. Tačiau, matyt, jis moterų žurnalų neskaito ir nesupranta, kad darbas ne namuose yra kilnus ir žmogų užpildo, nes parėjęs vis skundžiasi nuovargiu ir nuoboduliu.

Negaliu jam įrodyti savo prispaustos ir nužemintos moters padėties. Tai kas, kad keliuosi kada noriu, skaitau kiek noriu ir užsiminėju visokiais išmislais, bet turiu kartą į savaitę išvalyti namą ir kiekvieną dieną išvirti ir paduoti pietus. Negaliu priversti vyro ir lėkščių plaut, nors ir kaip beaiškinčiau moterų teises. Jis tuoj atrežia: "Eik ir dirbk mano darbą, tai indus mielai išplausiu". Aš sakau: "Jau daug moterų dirba vyrų darbus, o vyrai lėkštes plausa". Bet vietoj šovinistinės vyriškos ambicijos mano vyras tuoj užtikrina, kad jis mielai tuos indus plautų, jei aš šeimą išlaikyčiau ir šiukšles išneščiau.

Be abejo, moterys yra augštesnės būtybės. Jos patvaresnės, mažiau skundžiasi ir dejuoja gimdydamos, negu vyras gavęs slogą. Savo šeimos reikalus ir finansus jos geriau tvarko, negu bet koks didelės firmos viršininkas. Jos geresnės automobilių vairuo-

tojos, nes važinėja kasdien, o vyrai tik savaitgaliais. Gal kaip tik dėl to tada daugiausia įvyksta automobilių nelaimių? Aišku, vyrai tuoj primena, kad geriausi simfonijų kūrėjai, matematikai ir restoranų virėjai yra vyrai. Bet aš nė kiek neabejoju, kad moterys neblogiau skraidytų erdvėmis ir kurtų visokias moksliškas formules, jei jos to norėtų. Bet jos nemato reikalo nei prasmės. Visi išradimai veda į karus, o tai jau vyrų pramoga.

Išsilaisvintos moterys kartais mums daro meškos patarnavimą. Mes turėtumėm susitarę tylėti apie savo potencialius gabumus ir vaidinti, kaip ir visais laikais, kad moterys vaidino, jog esam bejėgės, silpnos ir reikalin-

gos vyrų globos. Kai kartą vyrai įsitikins, kad taip nėra, mums tikrai reikės perimt pasaulio tvarkymą.

Bet kas to nori? Geriau tvarkyti savo nuosavus vyrus, o visus galvos skausmus ir pasaulio problemas palikti jiems. Kad jie per daug jau gerai apie save nemanytų, retkarčiais reikia jiems priminti, kad jei jie nepripažįsta mūsų pranašumo, jie yra šovinistiški paršeliai, jei neatidaro mums durų — nemandagūs paršeliai ir t.t. Bet galutinai laimėsime, jei laikysimės senos mūsų bobučių išminties: tegu vyras bus galva, bet moteris bus kaklas, kuris tą galvą sukios.

Vaiva

VAIKYSTĘ PRISIMINUS

Yra sakoma, kad žmonės — tie patys vaikai, tik ilgiau augę. Gal todėl kai kurie vaikystės prisiminimai iškyla kartas nuo karto mūsų vaizduotėje. Ar atrodo jie juokingi, ar liūdni, dažniausiai yra palikę gilų įspūdį mūsų širdyse.

Nepamenu, kelintame buvau pradžios mokyklos skyriuje. Gal būt, trečiame. Žinau, buvau mažesnė už kitas, bet visada norėjau būti vyresnių mergaičių draugystėje. Pameni, mergaitės draugaudavo grupėmis. Vienoje iš tų grupių ir aš priklausiau. Per didžiąją pertrauką susirinkusios draugės susėdėdavome suoluose ir sudėdavome atsisėdus mamių įdėtus užkandžius į vieną vietą. Valgydavome pasikeisdamos sumuštiniais ir girdavome garsiai vienos kitų kulinariją, kuri iš tikrųjų nebuvo mūsų pačių menas. Pagyrimai skambėdavo klasėje garsiai, kad ir kitos grupės galėtų girdėti.

Atsimenu, vieną kartą kaimynystėje valgė smarkios merginos iš netolimo kaimo. Jos garsiai juokavo ir vaizdavo, kad jų kampe tai tikras balius. Staiga išgirdome: "Na, čia tai tikras tortas!" Visos sužiurome — gi ta mergaitė sukinėja rankose kažkokį juodos duonos sumuštinį ir giriasi kaip šarka. Viena iš mano draugių pakumščiojo man į pašonę ir pašnibždėjo į ausį: "Sakyk jai, kad tikriausiai tas tortas lašininis." Būdamą stiprioje vyresniųjų draugių įtakoje, nieko nepagalvojusi garsiai sušukau: "Lašininis tortas!" Visa klasė prapliupo begaliniu juoku. Lašininio torto pavadinimas nuskambėjo šen bei ten. Bet ne viskas taip linksmai baigėsi. Viena mergaitė gailiai pravirko. Ji verkė garsiai ir nuoširdžiai. Didelės ašaros rito į jos rausvais skruostais, ir juo daugiau ji draugės guodė, juo daugiau ji kukčiojo. Nespėjau nei gerai

susigaudyti, kas ten darėsi, nei atsiprašyti užsigavusios mergaitės. Jai, matyt, mamytė juodos duonos su lašinukais buvo idėjusi, gal tik tai ir teturėjo tuo metu. Staiga gavau pakvietimą prisistatyti mokytojų kambaryje. Mokyklos vedėjas rimtu veidu ir piktomis akimis kreipėsi į mane: "Kaip tu, būdama tokia gera mergaitė, galėjai taip įžeisti savo klasės draugę?" Tai buvo ilgas pamokomas pamokslas. Susirinko visi mokytojai ir klausėsi nieko nesakydami, nei pritarėdami, nei užtardami. Aš pajutau, kaip mano veidai kaito. Man buvo karšta. Norėjau pasiaiškinti, kad tai nebuvo mano žodžiai, tik draugės pasakyti, aš tik garsiai pakartočiau. Mokytojas manęs nieko neklausė. Jam viskas buvo aišku. Norėjau, kad žemė prasivertų po mano kojomis, kad staiga galėčiau pradingti visiems iš akių . . .

Vieną dalyką tada išmokau ir supratau — neklausyti aklai kitų patarimų, bet viską pergalvojus vadovautis savo protu. Kalbėti visi moka, bet mąstyti — retas.

B. Vytienė

• SVEIKATA

NEMIGA

Aleksandra Vaisiūnienė

Miegas yra pati gražiausia Dievo dovana. Tai yra kūno ir dvasios pasitenkinimas. Miegas žmogaus organizmui yra daug svarbesnis kaip maistas. Mes žinome, kad badautojai be maisto gali išgyventi dienomis ir savaitėmis, bet be miego po kelių dienų išsisemsi ir sugriusi. Kinijoje anksčiau nusikaltėliui buvo taikomas šis miego sulaikymo procesas. Tai buvo pati didžioji bausmė, kai norėta dieną ir

naktį išlaikyti kalinį be miego, tuo būdu greitai pasibaigdavo. Miegas dar šiandien mokslo nėra išaiškintas reiškinys, ir mokslininkams dar didelis neišspręstas uždavinys. Senovės rašytojas Hesiodas miegą laikė mirties dvylika. Žinoma, palyginimas menkas, nes miegas žmogui tarnauja naujų jėgų prisiauginimui, bet ne jų sunaikinimui, kaip įvyksta mirties atveju. Mūsų smegenys dirba miego metu, tik gal kiek lėčiau — silpniau. Tuo momentu, kada mes uždaramė akis ir užmiegame, atsiduodame sapnui ir sapnuojame visą naktį iki pabudimo. Bemiegant užtenka kelių sekundžių laiko, kad perbėgtume per visą praeities laikotarpį.

Miego tikslas

Miegas turi savo tikslą. Dienos metu palaikome per miegą prisikrautą energiją. Taip darome per visą mūsų gyvenimą. Nakties metu išsimės, dienos metu eikvojame prikrautą stiprybę.

Kiek ilgai turime miegoti?

Bendrai paėmus, normaliu atveju suaugusiam žmogui užtenka 7-8 val. miego. Nervingi, anemikai turi miegoti iki 10 val. Vaikai vystimosi amžiuje turi anksti atsigulti ir miegoti iki 10-12 val. Suaugusėms sunkiau nustatyti miego laikas, nes priklauso, ką jie dirba. Raštininkų darbuotojams reikalingas trumpesnis poilsio laikas,

kaip sunkiai dirbančiam fizinį darbą. Yra žmonių, kurie reikalauja daug miego, tuo tarpu kiti pasitenkina, keliomis valandomis miego ir jaučiasi sveikai. Tas kas vienam tinka gerai, kitam gali būti kenksminga. Kiekvienas žmogus turi atskirai savo miegui pareikalavimus. Yra žmonių, kurie niekad be vidurnakčio neatsigula, o kiti metais dienos metu miega. Partitina yra visuomet prieš vidurnaktį atsigulti.

Trumpas, bet gilus miegas reikalauja daug trumpesnio laiko poilsui. Yra genijų, kaip Napoleonas, Friedrichas Didysis, Goethe ir kiti kurie labai trumpą laiką temiegodavo. Garso medicinos mokslininkas Wirsovas, kuris savo proto skaidrumu pasiekė gilią senatvę, temiegodavo tik apie 4 val. Tai buvo jo normalaus miego laikas. Kai kurie tik prieš rytą užmiega kietu miegu. Prie šios miego laiko rūšies prisiskaitė ir Bismarkas. Kiti galvoja, kad jie tik atsigula pasnausti ir neužmiega, bet iš tikrųjų besnaudami vis po truputį užmiega.

Nemigos priežastys

Prie nemigos pirmiausia reikia nustatyti nemigos priežastis ir jas pašalinti. Ar nemiga priklauso nuo dvasinio ar organinio stovio? Dalis medicinos mokslininkų galvoja, kad nemigos priežastys yra nepakankamas glandų funkcionavimas. Jei yra netvarkoje burnoje glandai ir nosies

muskulatūra sukelia sunkumus kvėpavimui, tai tuo būdu trukdo miegojimui. Blogas nervų sistemos veikimas taip pat sukelia nemigą. Persidirbimas, įsierzinimas, susijaudinimas, per didelis džiaugsmas, rūpestis, nepritekliai ir visi pergyvenimai neleidžia tinkamai miegoti. Dažnai blogas virškinimas, skilvio perpildymas, ne laiku pavalgymas taip pat būna blogo miegojimo priežastis. Jaudinantis knygų skaitymas savo turiniu prieš miegą daro didelę žalą skaitytojui. Kai kurie yra prapręsti užmigti tik prie tam tikros, jam įprastos pozicijos jo lovoje, jos neturint blogai miega. Miegoti turime švariame kambaryje, prie geros ventiliacijos ir daug gryno oro. Tinkamiausias oras miegui yra sausas oras. Jei pagalvosime, kad trečdalis mūsų gyvenimo turime praleisti miegamajame kambaryje, tai turime atkreipti daug dėmesio į miegojimo sąlygas.

Persivalgymas vakare kenkia žmogui miegoti

Sunkus persivalgymas vakare dažnai būna nemigos priežastimi. Miegas būna neramus, dažnai pabundame, sapnuojame ir jaučiame lyg didelį slėgimą — sunkumą. Vakarienei turi būti visuomet vegetariška. Kepti obuoliai, apelsinai labai gerai veikia į miegą. Yra žmonių, kurie atsigula tuščiu skilviu, ir negali jokių būdu užmigti, jei nepaims kokį nors maistą. Alkoholis, nikotinas, pupelių kava, stipri arbata erzina nervų sistemą ir neleidžia užmigti.

Vandens metodų panaudojimas

Prie nemigos gydymų didelę rolę vaidina vandens kuracijos, kurios iššaukia tinkamą kraujo cirkuliaciją ir palankiai veikia į miegą. Vyresnio amžiaus žmogui dažnai kojų negalavimas trukdo miegoti, ypač moterims. Vienoms kojos būna aptirpusios, kitoms karštos, trečioms erzinančios. Prie normaliai šiltų kojų šalto vandens trumpalaikės vonios, o prie šaltų kojų šilto vandens vonios labai gerai veikia į miegą. Bendrai, geram miegui reikalingas tinkamas šilumos turėjimas. Prie stipresnės nemigos yra panaudojamos sėdimos vonios šalta vandenyje. Po to tuojaus atsigulti į lovą, nes tai daug padeda. Homeopatinis patarimas — prieš einant gulti išgerti puoduką arbatos su Valeriono lašeliais.

Mes patys iš savo pusės taip pat turime stengtis sudaryti tinkamas sąlygas miegui. Stengtis atsipalaiduoti nuo visokių erzinančių minčių. Galvoti tik apie gražius dalykus ir malonius prisiminimus. Savo dienos darbo laika turime išdalyti laikotarpiams, kad tie laikotarpiai vieni kitiems netrugdėtų. Naujų jėgų prisipildymas priklausys nuo mūsų pačių stiprios valios ir supratimo. Tokia buvo dr. Schalle galvosena apie miegą. Pasinaudokime jo gerais patarimais.

M. AMBROZAITIENĖ

ŽVEJO DUKTĖ

MINERALINIO VANDENS GYDymo VONIOS VENECUELOJE

Aleksandra Vaisiūnienė

15 kilometru nuo Valencijos miesto yra mažas kaimelis, vadinamas Las Trincheras (išstarti Las Trinčėras), išsukęs į šoną iš greitkelio, kuris veda į Puerto Cabello uostą. Mažoje lomoje. Greta bėga mažas upelis, kuris vasaros metu visai išdžiūsta, matyti tik akmenų krūvos ir kelmai. Jei nežinotumei, kad ten yra tokie dideli žemės turtai, kaip mineralinis vanduo, ištekas iš žemės gilumos, tai pravažiuotumei ramiai pro šalį visai neatkreipdamas dėmesio. Prie maudyklės yra restoranai — viešbutis, o kaime pora apšepusių krautuvėlių, kuriose nieko negausi nusipirkti, gal tik druskos, žvakės ir degtukų dėžutės. Pati maudyklė aptverta vielų tvora.

Maudyklėje yra trys vandens baseinai

Iėjęs į maudyklės patalpas, pamatysi tris vandens baseinus. Pirmame baseine matyti vanduo visą laiką garuojantis nuo karščio ir atrodo lyg verdantis, nes matyti kaip iš žemės kyla vandens burbulai. Vandens karštis siekia iki 98 laipsnių C. Iš pirmo baseino per cementinį vamzdį vanduo bėga į antrą baseiną. Kol karštas vanduo pereina per vamzdį ir pripildo antrą baseiną, jau gerokai atšąla. Antrame baseine jau galima maudytis, bet labai trumpą laiką, nes įlipus į gerokai šiltą vandenį, pradeda svaigti galva ir silpna darosi, bet įlipant ir išlipant iš vandens greitai apsipranti. Iš antro baseino per tokį pat vamzdį vanduo bėga jau į trečią baseiną, kuriam gali maudytis tik pakraštyje, nes baseino viduje yra daug karštu vietų, kur karštas vanduo įbėga tiesiog iš žemės ir gali apdegti. Baseino šone yra vieta, iš kur yra imamas mineralinis vanduo ir parduvinėjamas publikai buteliais. Tas vanduo yra daug sunkesnis už paprastą vandenį (atrodo lyg tirštas) ir daug jo neišgersi. Pirmą dieną gali tik išgerti apie pusę stiklinės.

Dumblo voniomis Trincheroje (Venecueloje) naudojasi ir lietuvės

Maudymosi patalpos priklauso senai milijonierei našlei

Šios maudymosi patalpos priklauso senai milijonierei našlei. Įrengimas maudyklių labai primityvus. Jai buvo pasiūlyta pasakiška pardavimo kaina, kur buvo norėta įrengti pasaulinio masto patogumų ir moderniškumų maudymosi patalpas. Bet senutė sako: "Jei ji parduos tą žemę ir jei bus įrengtos modernios maudyklių patalpos, tai liaudis jau negalės jomis pasinaudoti dėl brangumo šiomis dieviškomis gydymosi priemonėmis. O pinigai jai nereikalingi yra. Ji turinti iš ko pragyventi". Viešbutyje pragyvenimas ne per brangiausias, maistas su kambariu apie 20 dolerių į dieną. Be to, galima apsigyventi pačiame Valencijos mieste ir kasdieną važinėti į Trinchėrų vonias ir atgal. Trinchėrų vanduo pilnas radioaktyvo. Prisiartinus arti su foto camera prie vietos, iš kurios bėga karštas vanduo — prasi nufotografuota filmą. Man pačiai teko matyti palei baseiną negyvų gyvacių, kurios per daug prisiartinos prie karštų žemės vietų, radioaktyvių spindulių buvo užmuštos. Kai kurioms moterims, kurių plaukai nudažyti, sušlapinus galvą išblunka visai dažai. Sidabro ir aukso papuošalai pasidaro labai švarūs ir blizga. Baseinuose maudosi daugybė žmonių ir net spuoguotų, bet niekuomet nėra buvę jokių apsikrėtimų, nes radioaktyvūs spinduliai užmuša viską.

Apsitėpimas purvu

Ten pat prie baseino yra šlapias, šiltas purvas, kur žmonės išsitępa visą kūną ir ypač skaudamas vietas. Taip išitėpę vaikščioja iki purvas išdžiūsta, ten pat yra dušas nusiplovimui purvo. Nors ir nėra daroma jokia didelė propaganda, žmonės atvažiuoja iš visų pasaulio kraštų, net ir iš Europos. Ypač gerai storiems, kurie dar gali naudotis atskirose būdelėse išpraktavimo garais, jei turi širdį sveiką ir daktaro leidimą. Prie maudymosi baseinų yra prikaltos lentos su užrašais, kokios ligos yra gydomos mineralinio vandens voniomis: inkstų, kepenų, daug padeda cukraus ligai, arthričio

ir reumatizmo. Man teko pačiai kalbėti su žmonėmis, kurie prie baseino buvo atvežami su rateliais, o vėliau jau patys įeidavo į vandenį be jokios svetimos pagalbos. Tokie ilgėsio gydymosi ligoniai apsigyvena kur nors kaimelyje, kur yra pigiau, ir kasdien ateina į maudyklę, kur gali maudytis net porą kartų į dieną, ryte ir vakare. Galima atvažiuoti iš Valencijos miesto tiesiog ir po darbo vakare. Baseinas vakarais apšviestas, o vanduo visuomet šiltas, net maloniau, kaip dienos metu, nes dieną šildo saulė iš viršaus.

Trys savaitės trumpiausios gydymosi laikas

Kaip trumpiausias gydymosi laikas vietos gydytojų yra nustatyta trys savaitės. Galima maudytis du kartus į dieną, ryte ir vakare. Prie senų chroniškų ligų reikalinga jau daug ilgiau gydytis. Valencijos miesto lietuviai labai naudojami tomis maudyklėmis. Daugelis sako, kad net yra išsigydę nuo įvairių ligų. Tur būt, sunku būtų net nustatyti, kokias ligas gydo radioaktyvus vanduo. Valencijos lietuviai gali naudotis mineralinėmis maudyklėmis kas dieną ir džiaugiasi, kad nuo tos ar kitos ligos gali pasveikti natūraliu gydymosi, dėka tik mineraliniam vandeniui ir už tokia pigią kainą — apie dolerį už įėjimą į maudyklę. Tuo tarpu kiti atvažiuoja iš toliausio pasaulio kraštų ir turi išleisti dideles pinigų sumas.

Panašių maudymosi maudyklių Venecueloje yra daugiau

Tokių mineralinių vandens maudyklių Venecueloje yra kelios: San Juan de los Morros, San Jacinto, San Diego ir Urena Tachiroje. Urena Tachiroje turi prabanginį viešbutį. Pačiame viešbutyje iš savo vonios kambario gali imti mineralines vonias, o vietos viešbučio gydytojas, paeigzaminavęs ligonį, nustato vandens temperatūrą. Išėjus iš vonios, tuojaus gali atsigulti į lovą 10 minučių poilsui, nes to reikalauja gydymo nuostatai.

Tokios karštos vandens maudyklės yra tik dvi pasaulyje

Tokios karštos vandens maudyklės yra tik dvi pasaulyje: viena Venecueloje ir kita Trijimo maudyklė — Japonijoje. Su tokia pat maždaug karštesne temperatūra apie 100 laipsnių C. Vandens gydymo būdai šiltu ar šaltu vandeniu abu vienodai yra naudingi žmogaus sveikatai, tik gal prie skirtingos vandens temperatūros ir skirtingų ligų. Trinchėrų vonios Venecueloje yra labai žinomos ir vietos gydytojų dažnai prirašomos savo ligoniams. Vienas prancūzų pilietis, išsigydęs iš sunkios ir varginančios ligos, dėkingumo ženklui pastatė Trinchėrų maudyklėse mažą koplytėlę, prie kurios ligoniai ateina pasimelsti, prašydami Aukščiausiojo išgyjimo, kaip Prancūzijos Liurde.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

ŠEŠIOLIKTAJĄ MADŲ PARODĄ PRISIMENANT

Kai už lango sninga ir šiaurūs vėjai pučia, malonu prisimint šiltas, skaisčias rudens dienas skambėjusias krantinčių lapų spalvingais tonais, išsirpusiais saldžiais vaisiais, išsipuošusias švelniu nostalgijos šydu.

Tie prisiminimai ilgiausiai stabteli prie metinės, gražia tradicija tapusios, rudeninės Madų Parodos, kurią Čikagoje surengia nepailstančios, plačių užmojų, lietuviškiems reikalams jautrios Marijos Seselių Rėmėjos.

1977 m. spalio mėn. 9 d. Čikagos ir apylinkių lietuvių vėl susirinko pasi-

gėrėt įdomių įvairiausių drabužių rinkiniu. Daugumoje tą rinkinį sudarė pačių mūsų talentingų moterų kūryba.

Švelnios šiltos rudens spalvos puošė šio sezono drabužius. Ne tik oranžiniai, rusvi, rausvi tonai švelnūs ir šilti, bet ir jiems atitinkančios medžiagos — lengva vilna, aksomas, pliušas, minkštučiai megztukai siūlai ir poilsinga, vėju ir krantinčiais lapais dvelkianti drabužio forma.

Madų Paroda turėjo tris dalis. I-je vyravo sportinės eilutės: švarkai ir sijonai, švarkai ir kelnės, minkšti stori megztukai ir kelnės. Be eilučių buvo pademonstruotos ir rudeniskų spalvų suknutės ir augštakulnės — ilgaulės pušnys dabar avimos prie daugelio apdarų.

II-je dalyje parodos žiūrovės galėjo pasigėrėti lengvo judesio pilnomis formomis: klostėmis, skaromis, didžiuliais kliošais ir kokeriškomis Bavarijos kaimiečių stiliaus suknutėmis — „dirndl“. Šias suknutes bestebint, kilo mintis, kurią medžiagoje ir formoje galėtų lengvai įgyvendinti mūsų nagingosios siuvėjos. Būtent, šiuo metu taip madingam „etniškam stiliui“ būtų nesunku pritaikyti lietuviškų raštų, juostų motyvus ir madingai, bet savitai pasipuošti.

III-ji parodos dalis — tartum skrydis į tolimus fantazijos ir romantikos kraštus. Pikantiškos tunikos, tartum debesėliai sluoksniuoti lengvi šifonai, minkštos skaros, kabliuku megzti nėriniai. Siems apdarams atliepė minkštos prietimų spalvos ir lengvos medžiagos, besiliejančios kūnu tartum spalvuotas vanduo. Visa tai priminė amžiną moteriškumą, romantiką ir eleganciją po rudens dangumi.

Labai greitai prabėga valandos, kada esam supami grožio, spalvos ir grakštaus judesio. Tačiau ilgi buvo tie mėnesiai, kada darbščios ir talentingos moterys sukūrė visa tai, kuo mes tą popietę žavėjomės. Jos visos vertos mūsų nuoširdžios padėkos, o ypač Marijos Seselių Rėmėjos, nuola-

tinės moters gabumų čempionės bei daugelio įdomių kultūrinių renginių iniciatorės.

Šios Madų Parodos spiritus movens buvo energingoji Salomėja Endrijo-nienė, komentatorė Joana Krutulienė, dekoratorė Dana Varaneckienė, o grakščiosios modeliotojos: Rasa Bialek, Fausta Bobinaitė, Rima Binderienė, Geraldine Dubycky, Audrė Kižytė, Irena Kleinaitienė, Giedrė Mereckienė, Irena Mažeikaitė, Dalia Orentaitė, Irena Paulauskaitė, Roma Prapuolenienė, Asta Vaičaitytė, Nijolė Vengrienė ir Kristina Vereeken. Gi nuoširdus Marijos Seselių Rėmėjų bičiulis, Norman Burstein, parodą praturtino savo prekybos prabangiais kailiais. (Parodos nuotraukos V. A. Račkausko).

Jau 16 metų Marijos Seselių Rėmėjos, sutelkdamos nagingas ir talentingas moteris į šias tradicines Madų Parodas ne tik duoda progos lietuviškai visuomenei pasigėrėti jų darbais ir fantazija, bet sukelia lėšas lietuviybės išlaikymo darbams.

Tebūna skirti darbščiosioms Rėmėjoms patenkintų žiūrovų aploclismen-tai, ir iki pasimatymo 17-oje Madų Parodoje!

Nijolė Jankutė

Beretės

Baskiškos kepuraitės, vadinamos beretėmis turi savo istoriją ir tradicijas. Jos kilo iš Pirenėjų kalnuose prisiglaudusių kaimelių. Jas mezgė ir vėlė iš vilnos aviganiai ir kaimiečiai. Jos buvo dėvimos prie darbų ir švenčių dienomis, vasaromis ir žiemomis. 18 amž. pabaigoje skrybėlių dirbėjas Lauhere sugalvojo beretes išgarsinti. Jis pradėjo jas dirbti savo dirbtuvėje ir siuntinėti į visus kraštus. Bet beretė išėjo į pasaulį tik 19 amž. pabaigoje, kada didysis madų kūrėjas Charles Worth išdrįso Paryžiuje viešai pasirodyti su šia kaimietiška galvos priedanga. Beretes ir toliau dėvėjo aviganiai, kaimiečiai ir miestelėnai, bet jomis susižavėjo menininkai ir

Greta Garbo
dažnai dėvi
beretę

individualistai. Beretė buvo paplitusi visur, bet ji priklausė prie senų kepurų kategorijos. Jas ir dabar dėvi visi Viduržemių jūros pakrančių gyventojai, vaikai, skautai, kariuomenė ir angliški provincijos džentelmenai. Paskutiniu metu beretė vėl stumiamą į "saloninius" paviršius. Vėl reklamuojamos megztos, veltos ar siūtos, iš vilno, šilkų ar aksomų. Ar beretė prigis neišku, bet ji tikrai pasiliks kaip ir buvo labai sena ir labai praktiška galvos priedanga.

N. N.

Pavasariui —

Tuo pačiu metu, kai 20 tūkstančių militariniai nusiteikusių moterų rinkosi Houston'e demonstruoti ir reikalauti lygių teisių, kita grupė moterų New York'e apžiūrino pavasario madų parodas. Ironiška, kad pavasarinėse madose pabrėžiamas kraštutinis moteriškumas.

Švelnių linijų, raukti, klostyti ir mezginiais puošiami pavasariniai rūbai yra lyg protesto balsas prieš karingai nusiteikusių moterų šauksmą lygioms teisėms ir valdžiai.

Pavasarinė nuotaikoj vyrauja romantiškas švelnumas ir grožis. Pa-

vasarinę nuotaiką išreiškia ploni šilkai, perregimos medvilnės, mezginiai ir augštom kulnim sandalai.

Dingo ir geometriškai kerpamos šukuosenos, ryškiai dažomi žandai ir sportinė eiseną.

Parodų modelių plaukai pusilgiai, banguoti, veido grimas švelnus, šviesus ir jų eiseną lyg plaukimas, o ne teniso žaidėjų šokinėjimas.

Dingo pakietinimai, pamušalai ir vyriško stiliaus eilučių kirpimas. Visi rūbai labai minkšti, plaukiančių linijų.

Nebūtina pirkti madų kūrėjų originalus, kaštuojančius 200-500 dolerių. Jų iškarpos nuperkamos Europos ir Tolimųjų Rytų rūbų gamintojų, kurie už daug prieinamesnę kainą pagamina puikias kopijas.

Visiems pavasariniams rūbams naudojamos plonos lengvos medžiagos. Rankovės yra plačiai įstatomos ir gausiai raukiamos. Vengiama pakietinimų, sagų, užtrauktukų. Dažnai kaklo iškirpimas ir liemuo sutraukiami elastine juostele ar kaspinėliais.

Pavasari visur matysime sukneles, plačias, sujuostas diržais, puošiamas mezginiais, valanėliais, siuvas iš krepo, šilko ir batisto. Visų suknelių ilgis iki pusės blauzdų. Sijonai platūs — raukti, klostyti triaukščiai, su mezginiais ir volanais, primenantys senoviskus apatinius.

Plačios rauktos palaidinės susiuvinėjamos smulkiais kveldeliais ir užsiuvinėjimais, mezginiuotos ir siuvinėtos, kaip Viktorijos laikais. Net ir megztiniai siuvinėjami, rauktomis plačiomis apiklėmis ir puošiami volanėliais.

Prie sijonų ir palaidinių dėvimi palaidi arba į liemenį įmėti švarkečiai ir plačios skaros.

Vakarinė suknelių ilgis iki kaulėlių. Jų apačia dažnai dantyta, nelygi. Kai kurios giliai įkirptos šoninėse siūlėse.

Pavasariškos nuotaikos

Grįžta į madą ir be petelių arba vieno peties suknelės. Vakarinėms suknelėms naudojamas šifonas, žoržetas ir batistas ir dažnai jos dėvimos be apatinių.

Pati populiariausia pavasarinė bazinė spalva — pilka. Kitos plačiai dėvimos spalvos — tamsi violetinė, blyški violetinė, šviesiai žalia, persikinė, aprikosinė, grybų spalva ir kitos šviesios pastelinės spalvos.

Medžiagų raštai stambūs ir reti, dažniausiai stambios pavienės gėlės ir mažų gėlių puokštelės.

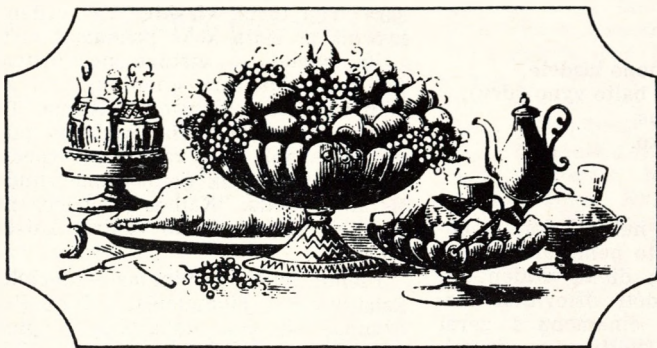
Rankų odos baltinimas

- Sumaišyti 3 dalis kukurūzų miltų ir 2 dalis citrinos sunkos, pridėti pakankamai rožių vandens, kad pasidarytų minkšta pasta. Šiuo mišiniu galima sumažinti šlakus ir rudas dėmes ant rankų.

Madų parodos modeliuotos (25 pusl.) ir žiūrovai Čikagoje; apačioje — Asta Vaičiaitė ir Dalia Orentaitė

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Itališki "crostini"

1 kepalėlis baltos duonos, "mozzarella" sūrio, konservuotų žuvėlių (sardinių, ančovių) pavidoro, pipirų, druskos, "oregano".

Nuėmus pluta, baltą duoną supjaustyti pailgiais gabalais (15 cm ilgio ir apie 4 cm pločio). Ant kiekvieno gabalo uždėti "mozzarellas" sūrio, porą žuvėlių, porą pavidoro riekelį ir pagal skonį pabarstyti druska, pipirais ir "oreganu". Kepimo indą gerai ištepinti riebalais, sudėti paruoštą duoną ir kepti neuždengus, karštoje krosnyje, apie 10 min. Servuoti karšta, tinka kaip užkandis su alumi arba vynu.

Avocado užkandis

Prinokusius avocado (turi būti vidutinio minkštumo) perpjauti pusiau, išimti sėklą ir įpilti sekančių mišinį: alyvų aliejų sumaišyti su actu, druska, pipirais, garstyčiomis ir kapotomis petražolėmis. Uždengus, palaikyti apie valandą šaldytuve, servuoti šaltus.

Kimšti pamidorai

6 pamidorai,
¼ sv. grybų,
1 svogūnas (kapotas),
1 riekė baltos duonos,
1 št. tarkuoto sūrio (parmesano),
1 kiaušinis,
alyvų aliejaus, kapotų salierų ir petražolių (1 št.),
druskos, pipirų, pieno.

Pamidorus perpjauti pusiau ir išimti sėklas. Svogūną pakepinti su aliejumi, pridėti kapotą salierą ir petražoles. Supjaustyti smulkiai grybus (gerai nuvalytus) ir viską sumaišyti. Baltą duoną pamirkyti piene, išspausti, pridėti tarkuotą sūrį, kiaušinių, druską ir pipirus. Sumaišyti abu mišinius ir prikimšti pamidorus. Kepimo indą patepti sviestu, sudėti eilėmis kimštus pamidorus, ant kiekvieno uždėti po gabalėlį sviesto. Kepti vi-

duotinio karštumo krosnyje apie 15 min. Tinka prie įvairių šiltų mėsų ir užkandžių.

Kimštos bulvės

Didesnes bulves gerai nuplauti ir išvirti neluptas. Išvirus (žiūrėti, kad nesutrūktu) nupjauti vieną galą ir su šaukšteliu dalį išimti, palikti bulvienos aplink (apie 2 cm). Į bulvės vidų įdėti riekelį sūrio, tinka "mozzarella", nesutrūkusį trynį ir ant galo dar vieną riekelį sūrio. Bulvę pridengti su nupjautu galu, kad atrodytų pilna. Sudėti į riebaluotą kepimo indą, bulvių paviršių patepti sviestu. Kepti trumpai labai karštoje krosnyje, kad išsileistų sūris ir susitrauktų trynys. Tinka kaip priedas arba užkandis.

Kimšti grybai

Didelių grybų galvutes gerai nuplauti ir išpjauti dalį vidurio, kad būtų daugiau vietos kimšalui. Grybus labai lengvai pabarstyti druska ir kimšti sekančiu kimšalu: kietai virtus ir smulkiai kapotus 3 kiaušinius sumaišyti su (2 št.) tarkuoto "parmesano" sūrio, kapotomis petražolėmis, (1 št.) sausainių. Sudėti į keptuvę ir kepti karštame aliejuje, kol gražiai

pageltonuos. Iškepus ant kiekvieno grybo uždėti šmotelį sviesto ir pabarstyti kapotomis petražolėmis.

Kimšti trikampiai

4 pd. gerų miltų,
3 št. cukraus,
3 št. aliejaus,
vandens.

Miltus, cukrų, aliejų ir vandenį (dėti pagal reikalą) sumaišyti. Paruoštą teslą iškočioti ploniau (bet neturi būti perplonai), pjaustyti kvadratais (5 cm skersmens), į vidų įdėti mėgiamos uogienės ir sulenkus gerai užspausti. Viršų patepti kiaušinio tryniu ir kepti karštoje krosnyje apie 20 min.

Itališka "ricotta" arba greitas saldusis

1 sv. geros varškės (arba "ricotta" sūrio),

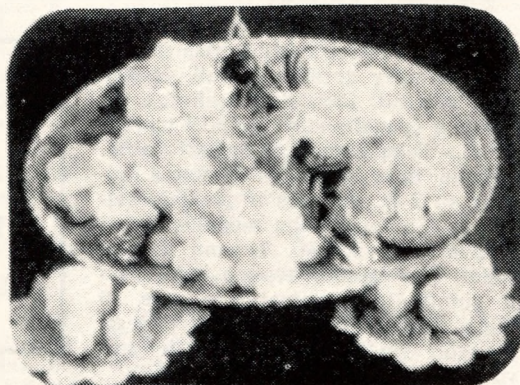
4 št. cukraus,
4 št. kakavos (nesaldytos),
2 stikleliai konjako,
(prieskonius galima parinkti pagal skonį, gerai tinka cinamonas su saldziais likeriais, vietoje kakavos galima naudoti kavą ir t.t.)

Varškę sudėti į indą, pabarstyti cukrumi ir kakava, supilti konjaką ir viską labai gerai ištrinti.

Apkepinti obuoliai

Gerus virimo obuolius ("Spies") nulupti, išimti sėklas, supjaustyti riekelėmis, sudėti į indą, pabarstyti cukrumi, užpilti porą stiklelių alkoholio ir uždengus palaikyti apie ½ val. (pagal norą galima pabarstyti ir cinamonu). Paruošti sekančią teslą: 2 svaram obuolių reikia imti, 2 pd. miltų, maišytų su 2 št. išleisto sviesto, 2 pd. vandens, 1 št. to pačio alkoholio, kuris buvo užpiltas ant obuolių ir trupučiu druskos (tesla turi būti, kaip lietiniam). Išplakti du kiaušinio baltymus ir viską lengvai išmaišyti. Obuolius nusausti ant sugeriamo popierio, pamirkyti tesloje ir kepti karštame aliejuje (375°). Kai obuoliai gražiai paruduos, išimti, nusausinti ant sugeriamo popierio, pabarstyti cukraus pudra ir servuoti karštus.

Šventiškam stalui dekoratyviniai paruošti sviesto gabalėliai ir papuošti vynuogių kekėmis

Baltas vynas su apelsino essencija

- 8 dideli apelsinai,
- 2 gvazdikai,
- 2 inčų ilgio cinamono lazdelė,
- 1 kvorta rūgštaus baltos vyno (dry),
- $\frac{1}{2}$ puoduko cukraus,
- $\frac{1}{4}$ puoduko konjako.

Apelsinų žieves nulupti, kad nebūtų nė trupučio baltos pamušalėlės. Žieves palaikyti porą dienų atidengtas, kad sudžiūtų. Sudėti džiovintas žieves, gvazdikus ir cinamoną į gerai uždaromą indą. Užpilti vynu ir vėžioje vietoje palaikyti 8 dienas, kol vynas persiims apelsinų skoniu, kuris jums patiks. Laikant šaldytuve dėti į šilčiausią vietą.

Obuolių saldusis

- 2 pd. cukraus,
- $\frac{1}{4}$ pd. vandens,
- $2\frac{1}{2}$ sv. luptų ir be sėklų obuolių,
- 1 citrinos tarkuota žievelė ir sunka (pagal skonį),
- $\frac{1}{4}$ pd. cukruotų apelsinų žievelių (virtų),
- $\frac{1}{4}$ pd. cukruotų citrinų (virtų),
- vyšnių sirupo, cinamono ar gvazdikėlių (pagal skonį).

Cukrų suvirinti su vandeniu. Sudėti riekelėmis pjaustytus obuolius ir virinti ant labai lengvos ugnies, lengvai pamaisant. Kai obuoliai suminkštės ir sirupas pradės tirštėti, sudėti kapotas cukruotas apelsinų žievelės ir citrinas, įtarkuoti citrinos žievelę ir pagal skonį pridėti citrinos sunką, cinamono arba gvazdikėlių miltelius. Lengvai sumaišius viską supilti į formą (viršuje platesnę), atvėsinti ir šaldyti šaldytuve keletą valandų. Prieš servuojant formą įmerkti keilom sekundėm į verdantį vandenį ir išversti. Pašlakstyti vyšnių sirupu, galima papuošti plakta grietinele.

Bananų saldusis

- 6 dideli, prinokę bananai,
- 5 št. cukraus,
- cinamono,
- 2 št. romo (arba daugiau),
- $\frac{1}{2}$ pd. tarkuoto kokoso,
- 2 kiaušinio baltymai.

Bananų žievę perpjauti viename šone, su šaukšteliu išimti visą minkštimą ir žievę gerai perplauti. Minkštimą sutrinti, įdėti 3 št. cukraus, cinamoną (pagal skonį) ir įpilti truputį romo. Viską sumaišius laikyti šaltai. Kitame inde sumaišyti tarkuotą kokosą su 2 št. cukraus ir plaktais baltymais. Sumaišyti abu mišinius (labai lengvai!). Prikimšti bananų žieves, sudėti į sviestuotą kepimo indą, kepti vidutinėje temperatūroje apie 10 min. Išėmus, užpilti romu, padegti (saugoti veidą ir plaukus!) ir servuoti.

Tada perkošti vyną ir vieną puoduką įpilti į virimui tinkamą indą. Sudėti cukrų ir pakaitinti nuolatos pamaisant, kad cukrus ištirptų, bet neleisti užvirti. Supilti atgal į perkoštą vyną, gerai paplakti ir paragauti, ar užtekinais saldus. Jeigu ne — galima vėl pakartoti atsemiant puoduką vyno ir pridedant cukraus. Jeigu nereikia, tai tada supilti konjaką ir dar paplakti ar pamaišyti. Galima gerti tuoj pat ar laikyti. Gali stovėti keletą mėnesių. Duoti šaltą įdedant šviežią apelsino žievelę į stiklą.

VIRTUVĖJE PRIE VIRYKLĖS

Mes daug laiko praleidžiame virtuvėje prie viryklės. Gerai pažįstame čia vartojamus daiktus, tačiau būtent virtuvėje dabar daugiausia tebevartojama barbarizmų — svetimybų, o ir savieji žodžiai ne visada sakomi ta reikšme, kuri jiems būdinga. Pavyzdžiui, net pačią viryklę kartais painiojame su virykla.

Virykla — tai patalpa, kurioje verda (plg. valgykla, siuvykla, mokykla ir t.t.). Kaime kartais pasistatomos viryklos valgiui ar pašarams virti vasa-
sara. Tuo tarpu viryklė yra verdama krosnis ar šiaip koks prietaisas virti.

Be puodo — virtuvė ne virtuvė. Žodis puodas turi sinonimų, t.y. žodžių vartojamų ta pačia reikšme. Tai kaistuvai, prikaistuvai. Atskiros puodų rūšys gali būti vadinamos specialiais terminais tik nesakykime runde-
lis ar randelis. "Kalbos praktikos patarimai" šį indą siūlo vadinti kaistu-
vu.

Pienui virti gaminamas specialus kaistuvai — pienpuodis, į kurį įleidžiamas skylėtas dangtelis — piensaugis, kad neišbėgtų pienas. Košę kartais verdame inde susidedančiame iš dviejų vienas į kitą įstatomų kaistuvų: apatiniame verda vanduo, viršutiniame — košė. Šį puodą galima vadinti ir košpuodžiu, kuris gyvas
tarmėse. Žemam ovaliam arba apskritam kaistuvui, kuriame troškinamas maistas, siūlytinas pavadinimas troš-
kintuvai. Šeimininkės vartoja ir sandaru kaistuvą, kuriame maistas daug greičiau išverda. Tai greitviris (tik
jau ne skorovarka!).

Neužmirškime kad moliniai puodai vadinami puodynėmis. Tik nesakykime palivota puodynė; šis būdvardis atėjęs pas mus iš lenkų kalbos ir yra nereikalingas nes turi lietuvišką atitikmenį — glaistytas. Be to, dažnai vartojamas šiam reikalui ir vartotinas tarptautinis žodis — glazūruotas.

Indas, skirtas daržovėms, makaronams, ar kitiems produktams persunkti arba akytas samtis nevadintinas duršlioku. "Kalbos praktikos patarimai" pateikia šio daiktavardžio vartotinus atitinkmenis: griebtuvai, kiauurasamtis, kiauvinis.

Arbatą verdame ne čainike, bet virdulyje arba arbatinyje. Dažnai giriamės viena kitai duchovkoje ir duchovkėje skanų pyragą iškepusios visai nekreipdamos dėmesio į tai kad lietuviškai ta viryklė įtaisytai kepanojai dėžė vadinama orkaite.

Neatsikratėme buitinėje savo kalboje dar ir petelnių, skauradų, skarvadų, nors dabar, tur būt, nerasime nė vienos šeimininkės, kuri nežinotų, kad blynams, blyneliams, sausainiams ir vafliams kepti yra indas, keptuve vadintinas. Tiesa, reikėtų skirti keptuvę nuo keptuvo. Keptuvai — tai
toks indas paukščiui kepti.

Pyragus kepame ne blėkose, blėkutėse, bet kepimo formose ar formelėse, skardose, skardinėse. Sandarų indą, kuriame galima greitai išsikepti gardžių dalykų, kai kas vadina "čiuodo" orkaite arba tiesiog čiuodo-
pečka. Terminologai siūlo jį pakeisti greitkepe.

Taigi, šeimininkaudamos virtuvėje, taisyklingai vadinkime po ranka turimus daiktus.

A. Pričinauskaitė
(T. Moteris)

PRAŠOMA

SUMOKĖTI

PRENUMERATĄ

UZ 1978 METUS!

• Atsiųsta paminėti

Jaunystė — Janina Narūnė; autobiografinių atsiminimų antroji dalis; 232 pusl., iliustruota nuotraukomis; kaina — 5 dol. Įdomūs autobiografiniai atsiminimai. Abi knygos: Vaikystė ir Jaunystė — vertingos, lengvai skaitomos ir nukeliančios į praėjusius laikus.

Putinas mano atsiminimuose—Magdalena Marija Mykolaitytė-Slavenienė; Nidos Knygų Klubos leidinys, 1977 m.; 447 psl., kaina 8 dol. Gausiai iliustruota nuotraukomis, įdomiai aprašomas mūsų didžiojo rašytojo gyvenimas.

Chronicle of The Catholic Church in Lithuania — Published by the L.R.C. Priests' League of America.

Sauja Skatiku — Kazys Almenas; "Draugo" premijuotas romanas; dail. — V. O. Virkau; 249 pusl.; kaina 5 dol.

Kodėl kunigas su altorium atsisuko į žmones? — A. Rubikas; Liturginių reformų prasmė; išleido Vakarų Europos Lietuvių Sielovados Centras; tiražas — 2.000; kaina — \$1.00; 44 psl.

GARBĖS PRENUMERATOS

Adelaidės Lietuvių Namai, Norwood, Australia, Andriušienė A., Easton, Pa., Ardienė R., Bloomington, Ill., Augaitienė V., Providence, L.I., Aukštaitė M., Toronto, Ont., Aukštakalniienė V., S. Boston, Mass., Bačkienė Z., Paris, France, Bačkienė O., Washington, D.C., Balandienė P., Warren, Mich., Balzarienė K., Chicago, Ill., Banaitienė I., Woodhaven, N.Y., Bigenienė A., Philadelphia, Pa., Bilevičienė S., Montreal, Que., Blynienė E., Santa Monica, Calif., Brašienė E., Hamilton, Ont., Briedienė B., Chicago, Ill., Bubliauskienė K., Toronto, Ont., Budvidienė O., Hamilton, Ont., Čaplinskienė O., Darien, Ill., Čekavičienė S., Richmond Hill, N.Y., Davis I., Eden Hill, Australia, Dikinienė B., Chicago, Ill., Duliūnienė J., Toronto, Ont., Dulkienė A., Newark, N.J., Dulksnienė A., Chicago, Ill., Frejerienė E., Grand Rapids, Mich., Galdikienė M., Putnam, Conn., Gaškienė E., Chicago, Ill., Gaubienė V., Woodhaven, N.Y., Gečienė, St. Leonard, Que., Geidukytė R., Toronto, Ont., Gimbutienė E., La Crescenta, Calif., Giršienė M., Toronto, Ont., Gotceitienė E., Toronto, Ont., Grajauskienė K., Don Mills, Ont., Grebliūnienė M., Colorado Springs, Colo., Grigaitienė S., Manchester, Mich., Griškeliene O., Miami, Fla., Gugienė E., Hamilton, Ont., Kun. J. Gutauskas, Glasgow, Anglija, Ingalevičienė R., Great Neck, N.Y., Jančauskienė S., Brockton, Mass., Janonienė M.,

Brockton, Mass., Janušauskienė C., Chicago, Ill., Janušonienė J., Dousman, Wisc., Jasionytė M., Toronto, Ont., Jokubilienė E., Delhi, Ont., Jonienė B. (už 2 metus), Islington, Ont., Kačinskienė E. St. Petersburg, Fla., Kalvaitienė S., Hot Springs, Ark., Kaminskienė A., Bad Merkentheim, Vokietija, Kapočienė M., Dorchester, Mass., Kapteinienė P., Chicago Ridge, Ill., Kasienė J., Cambridge, Mass., Kaunaitė D., Surfside, Fla., Keresevičienė E., Chicago, Ill., Keršienė D., Toronto, Ont., Kežinaitienė A., Hamilton, Ont., Knystautienė J., Darby, Pa., Knyvaitė V., Toronto, Ont., Koppienė L., Brooklyn, N.Y., Kovelienė V., Hamilton, Ont., Kubilienė V., Ottawa, Ont., Kučinskienė S., Toronto, Ont., Kumeta P., Worcester, Conn., Kuncienė M., Sioux City, Iowa, Kuprionienė M., VanNuys, Calif., Kutkienė J., Glenside, Australia, Liačienė N., Toronto, Ont., Liaudanskienė B., Detroit, Mich., Mačernienė R., Chicago, Ill., Mačiukienė A., Caledonia, Ont., Majauskienė E., Chicago, Ill., Meškauskienė O., St. Catharines, Ont., Mikalauskienė J., Cicero, Ill., Mikeliūnienė M., Michigan City, Ind., Milčienė A., Manchester, Conn., Miniotienė S., Toronto, Ont., Monkevičienė B. (2-jų metų), Dorchester, Mass., Narkevičienė K., Arlington, Mass., Paukštienė M., West Hill, Ont., Paulaitienė N., Sudbury, Ont., Paulauskienė O., Chicago, Ill., Pazukaitė V., Weston, Ont., Petokienė A., Chicago, Ill., Petrauskienė J., North Chicago, Ill., Povilaitienė M., Tillsonburg, Ont., Preibienė N., Toronto, Ont., Punputienė J., Glendale, N.Y., Ragienė O., Bloomington, Ill., Rajeckienė Z., Waterford, Conn., Remeziene K., Woodhaven, N.Y., Ribokienė E., Brockton, Mass., Rimkienė A., Chicago, Ill., Ročiūnienė O., Independence, Ohio, Ruslienė J., Toronto, Ont., Rutkauskienė S., Lakewood, Ohio, Kun. A. Sabas, Sudbury, Ont., Šadeikienė O., Farmington Hills, Mich., Sakalienė A., Oak Lawn, Ill., Samal I., Los Angeles, Calif., Sarūnienė J., Toronto, Ont., Semokienė I., Chicago, Ill., Senkuvienė E., Toronto, Ont., Sergalienė S., Weston, Ont., Simonaitienė B. (2-jų metų), Detroit, Mich., Sirutienė R., Toronto, Ont., Sirvinienė E., Cleveland, Ohio, Skardienė E., Sault St. Marie, Ont., Skardžiuvienė B., Rehoboth Beach, Dela., Skeiveliene P., St. Catharines, Ont., Skeivienė A., Chicago, Ill., Sližienė A., Chicago, Ill., Šetkienė A., St. Catharines, Ont., Smilgienė K., Vancouver, B.C., Šostakienė O., Detroit, Mich., Stankevičienė V., Melrose Park, Ill., Stankūnaitė T., So. Boston, Mass., Starkutienė K., Toronto, Ont., Stasiulienė I., Islington, Ont., Stirbienė V., (2-jus metus), Toronto, Ont., Sutikienė A., Toronto, Ont., Šukienė K., St. Catharines, Ont., Sungailienė A. (už 2-jus metus), Toronto, Ont., Tarutienė B., Willowick, Ohio, Ulozienė S., Isling-

ton, Ont., Ulpienė I., Dorchester, Mass., Vaiciekauskienė A., Los Angeles, Calif., Vaitienė V., Bloomfield, Mich., Vaišvilienė S., Chicago, Ill., Valienė O., Detroit, Mich., Valiukonienė E., So. Boston, Mass., Vasiškauskienė S., Richmond Hill, N.Y., Vasiliauskienė E., Chicago, Ill., Vasilionienė J., Dunellen, N.J., Vilutienė E., Chicago, Ill., Viskontienė S., Toronto, Ont., Vitkuvienė V., Plattsburg, B.Y., Vosylienė P., Sao Paulo, Brasil, Vydiene E., Kennebunkport, Maine, Žiminskienė O., Winnipeg, Man., Žitkuvienė J., Chicago, Ill., Žumbakienė S., Chicago, Ill.

ŽURNALUI AUKOJO:

\$50.00 — Hamiltono Kat. Moterų Draugija, Hamilton, Ont., Lietuvių Moterų Klubas, Waterbury, Conn.

\$25.00 — Kat. Moterų Draugijos Prisikėlimo par., Skyrius, Toronto, Ont.

\$20.00 — Gimbutienė M., Topanga, Calif., Kubilius A., Edwardstown, Australia, Liet. Moterų Klubo Federacija, Chicago, Ill.

\$15.00 — Vysk. A. Deksnys, Roma, Italija.

\$10.00 — Balandienė P., Warren, Mich., Gustainienė O., Don Mills, Ont., Milčienė A., Manchester, Conn., Petrulienė V., Bogota, Colombia.

\$7.00 — Paukštienė J., Chicago, Ill.

\$6.00 — Pečiulienė M., Toronto, Ont.

\$5.00 — Aukštaitė M., Toronto, Ont., Koppienė L., Brooklyn, N.Y., Paukštienė M., West Hill, Ont., Pavilionienė O., Toronto, Ont., Viskantienė G., Chicago, Ill., Vitkuvienė V., Plattsburg, N.Y.

\$4.00 — Žiogienė J., Delhi, Ont.

\$2.00 — Adamonienė S., Los Angeles, Calif., Bersėnienė E., Welland, Ont., Krausienė A., Maribyrnong, Australia, Leverienė V., Toronto, Ont., Pabilionienė I., Omaha, Nebr., Šukevičienė K., Toronto, Ont., Žiminskienė O., Winnipeg, Man.

\$1.00 — Aukštaitienė B., Islington, Ont., Beržinienė T., Cicero, Ill., Dumbrienė A., Chicago, Ill., Eidenienė E., Des Plains, Ill., Girulienė O., Boston, Mass., Juciūtė E., So. Boston, Mass., Kardelienė E., Verdun, Que., Lukošienė B., Langton, Ont., Matulevičienė S., Toronto, Ont., Mikšytė O., Hamilton, Ont., Narbutienė B., Mayfield Hts., Ohio, Strolienė S., Grand Rapids, Mich., Underienė E., Toronto, Ont., Valienė S., Chicago, Ill., Veisienė E., Chicago, Ill., Vencauskienė E., Cleveland, Ohio, Žemaitienė M., Toronto, Ont.

* * *

Dėkojame Sudburio Žuvautojų ir Medžiotojų sporto klubui "Geležinis Vilkas" už auką "Moters" žurnalui (\$28). — "Moters" administracija.